

VYSOKÁ ŠKOLA BÁŇSKÁ – TECHNICKÁ UNIVERZITA OSTRAVA
EKONOMICKÁ FAKULTA

KATEDRA EVROPSKÉ INTEGRACE

Budoucnost Evropské unie – reformní smlouva
Future of the European Union – the Reform Treaty

Student: Vladimíra Poláchová

Vedoucí bakalářské práce: Mgr. Ing. Magdaléna Kudelová, Ph.D.

Ostrava 2008

Děkuji paní Mgr. Ing. Magdaléně Kudelové, Ph.D. za vedení mé bakalářské práce a za cenné rady, které mi poskytla při jejím zpracování.

Místopřísežně prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracovala samostatně a uvedla veškeré zdroje, které jsem použila.

V Ostravě dne 24. 4. 2008

.....

podpis

Obsah

Úvod	1
1 Příčiny a význam reformních snah v EU	3
1.1 Proč potřebuje Evropská unie reformu?	3
1.2 Smlouva o ústavě pro Evropu	6
1.2.1 Některé změny, které smlouva měla přinést.....	6
1.2.2 Situace po odmítnutí ústavy v referendech.....	12
1.3 Berlínská deklarace.....	13
1.4 Průběh summitu v červnu roku 2007	14
1.5 Shrnutí.....	15
2 Reformní smlouva a změny v ní obsažené.....	16
2.1 Reformní smlouva.....	16
2.1.1 Struktura Lisabonské smlouvy	17
2.1.2 Jaké změny přinese?	17
2.1.3 Zhodnocení smlouvy předsedou Evropské komise	27
2.2 Shrnutí.....	28
3 Budoucnost Evropské unie – alternativy vývoje EU po reformní smlouvě.....	29
3.1 Čtyři možnosti.....	29
3.2 Ratifikace Lisabonské smlouvy	30
3.3 Pohled do budoucnosti.....	32
3.3.1 Odmítnutí Lisabonské smlouvy.....	32
3.3.2 Přijetí Lisabonské smlouvy	33
3.4 Témata, se kterými se EU bude v budoucnosti zabývat	34
3.4.1 Rozšíření o nové státy	34
3.4.2 Kosovo.....	37
3.4.3 Vztahy s USA	38

3.4.4	Vztahy s Ruskem	39
3.4.5	Prohlubování integrace	39
3.5	Kde bude EU v roce 2020?	40
3.6	Shrnutí.....	41
Závěr.....		42
Použité zdroje		45
Seznam zkratk.....		52
Prohlášení o využití výsledků bakalářské práce		53
Seznam příloh.....		54
Přílohy		55

Úvod

Od podpisu, který položil základní kámen ke vzniku dnešní Evropské unie, uplynulo již více jak padesát let. Těžko by si zástupci šesti zakládajících států při podpisu Římských smluv v roce 1957 mohli představit, kam jejich vize vytvořit prosperující, hospodářsky spolupracující prostor bez válek a nepokojů, jednou může dospět. V současné době tu máme Evropskou unii stojící na demokratických základech a sdílející společné hodnoty. Pro mě je cesta, kterou EU ve svém vývoji prošla, neuvěřitelná, protože tato pouť vůbec nebyla jednoduchá, a objevování souvislostí a okolností, které přispěly k tomu, kde se EU dnes nachází, jsou velice zajímavé. O to víc si vážím toho, že jsem svědkem něčeho, co by mohlo mít na EU velký vliv, totiž Reformní smlouva, tzv. Lisabonská smlouva.

Proč ale byla pocíťována potřeba něco na fungování EU měnit, reformovat, proč nemohlo všechno zůstat tak jak je tomu doposud? Tyto otázky napadnou asi každého, když začne o Lisabonské smlouvě přemýšlet. Ve své práci se chci zabývat právě odpověďmi na tyto otázky, zaměřit se na celkový průběh reformních snah, které nás k této smlouvě dovedly. Na počátku to byl pokus o zavedení Euroústavy, který byl ale zmařen výsledky v referendech ve Francii a následně v Nizozemí v roce 2005. U tohoto tématu se budu snažit nastínit hlavní důvody, proč tento projekt u francouzských a nizozemských občanů neprošel, a zkusím vyzdvihnout hlavní změny, které by po uvedení v platnost této ústavy, nastaly. Také se zaměřím na to, jak byl tento dokument hodnocen z řad odborníků, ať už pozitivně či naopak negativně. Nicméně od neúspěchu Ústavy pro Evropu, dnes z delšího časového pohledu můžeme říci i výborné příležitosti, se odvíjel další vývoj. Období bádání a přemýšlení, od června 2005 do ledna 2007, bylo z mého pohledu velmi přínosné, i když trvalo poměrně dlouho. Jaké možnosti se EU nabízely a kam mohla směřovat, to bude další náplní mé práce. Jak již dnes víme, byla zvolena možnost vytvořit novou smlouvu. Velkou část zodpovědnosti za prosazení této možnosti nese tehdy předsedající země, Německo, především německá kancléřka Angela Merkelová.

Cílem mé práce bude tuto novou Lisabonskou smlouvu představit, i když prostor v této práci je na detailní rozbor smlouvy příliš omezený. Proto se opět pokusím uvést jen nejvýznamější změny, které by mohla přinést, a zejména v čem se od zamítnuté ústavy liší. V současné době je Lisabonská smlouva v procesu ratifikace, takže se zaměřím na to, jak si smlouva vede v členských státech a jakou cestou se státy rozhodly smlouvu schvalovat.

V závěru se zamyslím nad tím, co by nastalo, kdyby smlouva přijata nebyla a kdo by mohl zapříčinit tuto situaci. Otázku budoucnosti budu řešit ještě v tom smyslu, že se pokusím nastítnit, jakými tématy se Evropská unie bude v budoucnu zabývat.

1 Příčiny a význam reformních snah v EU

1.1 Proč potřebuje Evropská unie reformu?

Kdyby záleželo na odborné veřejnosti, která se ve spletnosti smluv, které byly od roku 1957 podepsány, vyzná, asi by snaha vytvořit ústavu neprošla. Ale Evropská unie je zde především pro lidi. I když na toto téma by mohla být otevřena nekonečná debata, do jaké míry si toto politické uvědomují. A všeobecně občané se ve smlouvách EU nevyznají. Pořád ještě se nedokážou zorientovat a sledovat události, které, i když se odehrávají pro ně daleko v Bruselu, jejich život ovlivňují a dříve či později, narazí na něco, co EU upravila a oni se tím musí řídit, nebo naopak, čeho mohou využít, co jim EU zajistila a vyjednala. Jde tedy o to, aby EU byla pro občany lépe představitelná a jednodušší. Do jaké míry se tento úmysl podařilo zrealizovat, je věc druhá.

Zásadní příčinou reformních snah v EU bylo to, že EU už neviděla sama sebe jako efektivní, hlavně v oblasti unijních institucí. Neefektivita institucí byla dána hlavně ve zpomalení rozhodovacího procesu¹, erozi stávajících ekonomických politik², tendenci k opožděnému reformnímu úsilí a v narůstajícím používání tzv. mezivládních metod integrace.³ Představa vytvořit něco, co by tento postoj změnilo, se stávala nutností. Tím něčím byla Evropská ústava.

Události, které předcházely vzniku euroústavy byly velmi zajímavé – rozšíření o deset nových států, stále užší spolupráce mezi členskými státy či silnější pravomoci evropských institucí.

Již v prosinci 2001 přijala Evropská rada v Laekenu Prohlášení o budoucnosti Evropské unie (též Laekenská deklarace), které otevřelo debatu o budoucnosti EU. Unii zavázalo k větší demokratičnosti, transparentnosti a efektivnosti a také k tomu, aby zahájila kroky vedoucí k vytvoření evropské ústavní smlouvy. Bylo rozhodnuto, že jednání o textu budoucí euroústavy proběhne na půdě Konventu.

Konventem bylo nazváno shromáždění, na kterém mělo být přítomno co nejširší spektrum účastníků: představitelé vlád 15 členských států, představitelé 13 kandidátských

¹ Přijímání směrnice o službách trvalo od roku 2003 do roku 2006. Mravinač, Klíma [2007, s. 16-17]

² Komise musí stále častěji intervenovat v oblasti politiky volné hospodářské soutěže. Mravinač, Klíma [2007, s. 16-17]

³ Mezivládní metody integrace ztělesňuje např. implementace Lisabonské strategie. Pro tuto strategii totiž neexistuje žádný unijní nástroj a spočívá plně v rukou členských států. Mravinač, Klíma [2007, s. 16-17]

zemí, zástupci národních parlamentů, zástupci Evropského parlamentu a Evropské komise, pozorovatelé z Výboru regionů a Hospodářského a sociálního výboru, zástupci evropských sociálních partnerů a evropský ombudsman.⁴ Jako jednou z nejdůležitějších priorit bylo stanoveno zjednodušení soustavy platných smluv a textů. Předsedou Konventu, který zasedal od února 2002 do července 2003, byl bývalý francouzský prezident Valéry Giscard d'Estaing. Jako viceprezidenti bývalý italský premiér Giuliano Amato a bývalý belgický premiér Jean-Luc Dehaene. Giscard d'Estaing dále předsedal významnému Prezidiu Konventu, které stanovilo program, provádělo závěry a ustanovovalo pracovní skupiny Konventu. Vládu České republiky v Konventu zastupoval zpočátku ministr zahraničí Jan Kavan, kterého v druhé polovině roku 2002 nahradil Jan Kohout. Český parlament zastupovali Jan Zahradil a Josef Zieleniec. Nejdůležitějším okamžikem zasedání Konventu se stal 28. říjen 2002, kdy předsednictvo předložilo návrh struktury ústavní smlouvy. Předseda konventu v červenci 2003 prohlásil, že Konvent může ukončit svoji činnost, neboť se na návrhu evropské ústavní smlouvy shodli, a předložili konečný návrh smlouvy Evropské radě. Tento návrh smlouvy se stal základem pro práci mezivládní konference, která probíhala od října 2003 do června 2004. Tato konference probíhala na úrovni ministrů zahraničních věcí i na úrovni prezidentské. Zasedáním Evropské rady v Bruselu dne 17. až 18. června 2004 konference skončila. Výsledkem byly souhlasy všech představitelů členských států s návrhem ústavy. V Římě dne 29. října 2004 byla slavnostně Smlouva o Ústavě pro Evropu podepsána a následně předložena k ratifikaci členskými zeměmi. Ke schválení došlo v Itálii, Litvě, Maďarsku, Řecku, Slovinsku, Rakousku, Německu, Slovensku, Belgii, Finsku, Estonsku, Bulharsku, Kypru, Lotyšsku, Lucembursku, Maltě a Španělsku.

V roce 2005 na přelomu května a června jsme ale byli svědky odmítnutí této Smlouvy zakládající ústavu pro Evropu. Toto odmítnutí vzešlo od dvou zakládajících členských zemí, Francie a Nizozemska, a odehrálo se tam, kde bylo uspořádáno všelidové hlasování a ne parlamentní ratifikace. Ve Francii se proti postavilo 55% občanů, v Nizozemí dokonce 62% voličů, a to při vysoké účasti (62%).⁵

⁴ VLÁDA ČESKÉ REPUBLIKY. *Smlouva o ústavě pro Evropu* [online]. c2006 – 2007, [cit. 2008-25-02]. Dostupné z: <<http://www.euroskop.cz/58071/121327/clanek/smlouva-o-ustave-pro-evropu/smlouva-o-ustave-pro-evropu/>>.

⁵ EURACTIV. *Francouzi rozhodli* [online]. 1. 6. 2006, [cit. 2008-27-02]. Dostupné z: <<http://www.euractiv.cz/print-version/clanek/francouzi-rozhodli>>.

Proč ale byla odmítnuta právě Francouzi, když euroústava byla drtivě přijímána napříč celou EU? Průzkumy veřejných mínění už několik týdnů před referendem uváděly, že většina Francouzů se chystá říci své „NE“. Ve Francii měly největší podíl na neúspěchu referenda argumenty a strategie odpůrců. Kampaň proti přijetí smlouvy byla ohromná. V jejím čele stála jednoznačně levice. Upozorňovala na možné změny, které by nastaly. Její hlavní motto bylo: „Ne ultraliberální ústavě“.⁶ Toto motto reprezentovalo obavy ze zhroucení francouzského sociálního systému, státu blahobytu, zvýšení nezaměstnanosti, sociální ochrany, systému veřejných služeb a také z postupující globalizace. Naproti tomu pravicová Národní strana varovala před ztrátou vlivu a oslabení pozice Francie v rozšířené EU, z imigrantů, z jiných náboženství, ale především z přistoupení Turecka do EU. Hlavním heslem pravice se stalo: „Ne ústavě = Ne Turecku = Ne Chiracovi“⁷

Velká kampaň pro hlasité „ne euroústavě“ měla úspěch. Po ní začala velká diskuse o prezidentu Chiracovi a o jeho odstoupení. Kdyby to prezident Chirac před šesti měsíci, když rozhodoval, zda bude referendum, věděl, určitě by zvolil jinou metodu. A to pohodlné schválení v parlamentu. Ale v té době měla euroústava podporu 60% obyvatel.

V Nizozemsku odmítli voliči ústavu hlavně kvůli nedostatku informací, obav ze ztráty národní suverenity, rozšiřování Unie, zavedení eura, omezení vlivu malých zemí, potlačení tradičně liberální politiky povolující měkké drogy, sňatky osob stejného pohlaví či eutanazii, a také z odporu a nedůvěry v tehdejší vládu. Referendum je v Nizozemsku pouze poradní orgán, ale aby byla voličům zabezpečena větší váha jejich názorů, parlament slíbil, že když bude účast větší než třicet procent, výsledek referenda bude respektovat. A účast byla šedesátiprocentní.

Snahy, které jsme mohli pozorovat po vyhlášení výsledků v těchto referendech, aby proces ratifikace dál pokračoval, byly výrazem pohrdání projevení vůle občanů. Nehledě na to, že evropská ústava mohla vstoupit v platnost pouze tehdy, když by ji schválili ve všech tehdy 25 členských státech.

⁶ Tamtéž.

⁷ Tamtéž.

1.2 Smlouva o ústavě pro Evropu

Smlouva o ústavě pro Evropu se skládala z preambule a čtyř částí. Obsahovala celkem 448 článků, 36 protokolů a 48 připojených politických prohlášení. Měla vstoupit v platnost od 1. listopadu 2006.

Část I obsahovala základní charakteristiky EU - definici Evropské unie, jejích hodnot a cílů i práv evropských občanů. V části I je také navrženo rozdělení pravomocí mezi EU a členskými státy a způsoby, jak tyto pravomoci vykonávat. Důležitá kapitola se věnuje základnímu popisu evropských institucí – Evropského parlamentu, Evropské komise, Rady, Evropského soudního dvora a Evropského účetního dvora. Část I obsahovala také podmínky, jak lze do EU vstoupit nebo z Unie naopak vystoupit.

Část II tvořila Charta základních práv EU, ve které jsou zakotvena práva, která musí EU ve vztahu k evropským občanům respektovat při své činnosti. Charta v evropské ústavě odpovídá například Listině základních práv a svobod, která je součástí Ústavy ČR. Charta se skládala z 54 článků, byla rozdělena do 7 kapitol, z nichž prvních 6 se zabývalo konkrétními okruhy práv a svobod (důstojnost, svobody, rovnost, solidarita, občanská práva, spravedlnost), kterými by se měla EU řídit a respektovat je při své činnosti. Charta by byla právně závazná.

Část III popisovala fungování EU jak z hlediska hlavních unijních institucí, tak z hlediska jednotlivých politik, ve kterých EU působí, od společného trhu přes zahraniční a bezpečnostní politiku až po spolupráci v oblasti ochrany hranic a stíhání závažné nadnárodní kriminality. Část III navazuje na část I a rozpracovává podrobněji její základní ustanovení.

Část IV tvořila obecná a závěrečná ustanovení, z nichž byly důležitá například pravidla, podle kterých bylo možné evropskou ústavní smlouvu měnit.⁸

1.2.1 Některé změny, které smlouva měla přinést

Rozebrat, co vlastně nového by tato smlouva přinesla je poměrně těžké, neboť z jedné strany byly slyšet silné hlasy kritiků a z druhé strany podpora Ústavy neméně hlasitými příznivci. Je těžké soudit, které argumenty byly věrohodnější, proto za skupinu kritiků uvedu náhledy Anthonyho Coughlana, docenta Trinity College Dublin a tajemníka

⁸ EUROSOP. *Evropská ústava stručně* [online]. 13. 10. 2003, [cit. 2008-27-02]. Dostupné z: <<http://www.eurosop.cz/admin/gallery/30/319406bf7001809707ee115cfa14cf63.pdf>>.

The Platform EU Research and Information Centre, které popisuje ve sborníku textů *Krach Evropské ústavy*.⁹

Skupina příznivců bude reprezentována autorským týmem Institutu pro evropskou politiku EUROPEUM: Janem Burešem, Terezou Hořejšovou, Davidem králem, Lukášem Pachtou, Věrou Řiháčkovou a Ivem Šlosarčíkem, kteří shrnuli své poznatky do knihy *Argumentář ke Smlouvě o Ústavě pro Evropu*¹⁰, a Martinem Komárkem, autorem publikace *Unie jaká je, aneb proč se Francouzi bojí polských instalatérů*¹¹.

Právní zrušení Evropské unie a Evropského společenství a založení zcela nové Unie

Současně by se ale užíval stejný název jako doposud – Evropská unie. Stávající evropské zákony a instituce by se převedly do této nové EU.

Kritika: EU by měla ústavní formu nadnárodního charakteru federálního státu. Skutečnost, že by EU získala formu státu, tak její členské země by dosáhly statusu provincií nebo regionů v rámci jedné nadřazené federace. Nemůže se opomíjet fakt, že federace jako taková se utváří po mnoha desetiletí, kdy se jednotlivé politické celky spojují. Toto spojení je založené především na tom, že všechny takto utvořené celky měly plně či z většiny lid patřící k jednomu národu se společným jazykem, kulturou a historií. Díky tomu získaly tyto státy lidový a demokratický základ a s ním spojenou přirozenou autoritu. Příkladem jsou Spojené státy americké, Kanada či Austrálie. Ale Evropa se skládá z mnoha národů a lidí, které chtějí mít vlastní zákony a volit si vlastní vládcy. I když by tato federace nebyla z počátku plnohodnotná, protože by nemohla své členy nutit, aby se zúčastnily válečného konfliktu proti své vůli, či uvalovat daně. Ale i bez těchto dvou možností by Evropská unie vykazovala znaky nadnárodního federálního státu. Časem by i tyto pravomoci určitě získala. I když musím upozornit, že v textu ústavy bylo slovo federální důsledně nahrazeno slovem komunitární. Nic to ale nemění na faktu, že tyto dvě slova mají úplně stejný význam.

⁹ COUGHLAN, A. Co by změnila evropská ústava? In *Krach Evropské ústavy. Texty ze semináře „What would the European Constitution change?“*. Marek Loužek ed. 1. vyd. Praha: CEP – Centrum pro ekonomiku a politiku, 2005. 102 s. ISBN 80-86547-45-0 . s. 11- 19.

¹⁰ BUREŠ, J., et al. *Argumentář ke Smlouvě o Ústavě pro Evropu*. 1. vyd. Úřad vlády České Republiky, 2005. 92 s. ISBN 80-86743-86-2

¹¹ KOMÁREK, M. *Unie jaká je, aneb proč se Francouzi bojí polských instalatérů*. 1. vyd. ANO pro Evropu, 2005. 63 s.

Podpora: To, že by se EU stala státem a členské státy provinciemi, se popírá. V textu pro to není ani malá opora, neboť základní text jednoznačně stvrzuje svrchovanost členských států a ctí jejich základní funkce. (čl. I-5-1). (Martin Komárek)

Právní subjektivita

Kritika: Toto by umožnilo EU vystupovat na mezinárodní scéně jako stát. Posílí se role Unie a oslabí se působnost členských států. (čl. I-7).

Podpora: Konečně se vyjasní dosavadní nepřehlednost o právním postavení Unie. Nejasnost ohledně právní subjektivity u II. a III. pilíře vedly k tomu, že v záležitostech nespádající do agendy Evropského společenství byly mezinárodní dokumenty formálně uzavírány jménem členských států. EU bude moci v mezinárodních vztazích jednat a zavazovat se vlastním jménem. (Jan Bureš a kol.)

Listina základních práv občanů Unie by byla ustanovena v ústavě.

Kritika: Zařazení tohoto tématu do smlouvy byl z jedné části populistický krok, protože ochrana lidských práv je prostě veřejností dobře přijímána. Ochrana práv člověka není v primárním právu EU doposud systematicky upravena, existuje však platná Evropská úmluva o lidských právech z roku 1950. Výklad některých klauzulí je nejasný. Sociální práva uvedena v Chartě by v budoucnu omezovala konkurenceschopnost ekonomiky EU. Nepokoje vzbuzuje také velká práva zaměstnanců vůči zaměstnavatelům. (čl. II-87, čl. II-88).

Podpora: Tato Listina je jednou z nejdůležitějších částí ústavy. Zakazuje trest smrti, klonování lidských bytostí, mučení, otroctví a další ponižující praktiky. Dává právo na vlastnictví, nedotknutelnost osobních údajů, rodinný život a mnoho dalších práv. V mnoha případech (např. školství či zdravotnictví) výslovně odkazuje na místní zákony a zvyklosti. (Jan Bureš a kol.)

Orgány EU

Komise

Změní se počet komisařů od roku 2014. Počet komisařů se z nynějšího principu „jeden stát, jeden komisař“ sníží na počet komisařů, který bude odpovídat dvěma třetinám členských států.

Kritika: Jednotlivé členské státy by po dobu 5 let z 15 v orgánu předkládajícím zákony EU neměly zastoupení. (čl. I-26). Členství v Komisi se stane funkcí na jedno období a prestižnost tohoto místa se pro významné politické osobnosti vytratí. Velké státy by mohly mít sklony k obcházení či omezování této instituce, když nebudou mít v Komisi svého komisaře.

Podpora: Nárůst členů Komise při dalším rozšíření Unie by byl neúnosný a vedl by k oslabení její akceschopnosti. (Jan Bureš a kol.)

Předseda Komise bude v budoucnu volen Evropským parlamentem.

Kritika: Postavení Komise může být paradoxně oslabeno její vazbou danou výsledkem voleb do Evropského parlamentu – může dojít ke zpochybnění její neutrality.

Podpora: Byla by posílena demokratická legitimita Parlamentu EU a dostalo by se mu více vlivu na složení Komise. (Jan Bureš a kol.)

Vznik nových funkcí

Předseda Evropské rady - prezident EU

Kritika: Prezident se stane plnohodnotným prezidentem a představitelem Unie, která bude na venek působit jako stát. Tento člověk pak bude velice mocný. Bude prosazovat zájmy Unie na úkor pravomocí národních států.

Podpora: Současný systém rotujícího předsednictví po půl roce nedává Unii dostatečný prostor pro strategický vývoj a znemožňuje předsedovi Evropské rady dostatečně plnit jeho poslání na úrovni EU, protože je současně hlavně premiérem či premiérkou nebo prezidentem dané země a tak nemůže větší část mandátu trávit v Bruselu. Prezident by předsedal Evropské radě a vedl by její jednání. Ve spolupráci s předsedou Komise a na základě práce Rady pro obecné záležitosti by zajišťoval přípravu a kontinuitu jednání Evropské rady. Usiloval by o usnadnění soudržnosti a konsensu uvnitř Rady. Po každém zasedání Rady by předkládal zprávu Evropskému parlamentu. Tato funkce by výrazně usnadnila práci Unie. Prezident by nesměl zastávat žádnou vnitrostátní funkci. (čl. I-21). (Jan Bureš a kol.)

Ministr zahraničí

Vytvořením ministra zahraničí by se skloubily dvě dosavadní funkce – komisaře pro vnější vztahy a Vysokého zmocněnce pro Společnou zahraniční a bezpečnostní politiku. Dostal by právo iniciativy v oblasti SZBP či předsedat Radě ministrů zahraničí.

Kritika: Další atribut, který EU posouvá k vytvoření státu. Vedlo by to k dalšímu rozdělování agendy a jmenování dalších zmocněnců.

Podpora: Vedl by společnou zahraniční a bezpečnostní politiku EU. Přispíval by svými návrhy k vytváření této politiky a prováděl by ji jako zmocněnec Rady. Stejně by jednal i v oblasti společné bezpečnostní a obranné politiky. Předsedal by Radě pro zahraniční věci a byl by jedním z místopředsedů Komise. Vyjasnil by a zviditelnil Společnou zahraniční a bezpečnostní politiku navenek. (čl. I-28). (Jan Bureš a kol.)

Kvalifikovaná většina

Byl zvýšen práh pro přijetí rozhodnutí, což znamená, že s rozhodnutím musí souhlasit nejméně 55% členských států, které zastupují alespoň 65% obyvatelstva EU. Pro zamítnutí by bylo potřeba nejméně čtyř členských států, které reprezentují nejméně 35% obyvatel EU.

Kritika: Zvýšil by se vliv velkých států jako Německa, Francie či velmi početného Rumunska. Vliv ČR v Radě by v porovnání s dosavadní vahou poklesl o dvě pětiny (2,2 % místo 3,7 %). Osudový by byl rovněž pokles vlivu malých zemí – Slovenska, Irska, Finska, Litvy, Lotyšska. Slovinsko, Estonsko či Kypr by zaznamenaly dokonce propad na třetinu, pětinu či méně než desetinu původního vlivu. (čl. I-25)

Zákonodárství EU by se ve většině oblastí přesunulo ze systému jednomyslnosti do systému většinového hlasování. Byly by zrušeny možnosti práva veta. Jednalo by se o oblasti justice, policie, občanského práva, trestního práva, hraničních kontrol, azylové a migrační politiky, diplomatické a konzulární ochrany, obchodu se službami, veřejného zdravotnictví, energetiky, cestovního ruchu, sportu, kultury, duševního vlastnictví atd. (čl. I-40.7 a I-55.4; čl. III-210.3; 234.2; 269.3; 274.4 a 422 a čl. IV-444 a 445)

Podpora: Je nemožné, aby byl v tomto hlasovacím systému někdo poškozen. Je férový a stejný pro všechny. (Martin Komárek)

V oblasti společné zahraniční a bezpečnostní politiky, vnitra a práva by platil ještě vyšší práh. A to 72% států a 65% obyvatelstva. Ulehčilo by to vývoj Unie, nyní by byla flexibilnější v rozhodování. Nejvíce citlivé otázky by byly ponechány v oblasti rozhodování jednomyslně – daňové systémy, sociální systém, pravidla pro fungování evropského prokurátory, pravidla pro operativní spolupráci policejních orgánů čl. států, pravidla pro pracovní smlouvy, většina agendy Společné zahraniční a bezpečnostní politiky. Byl by zaveden se systém „záchranné brzdy“, který by umožňoval přenést

v obzvlášť citlivých oblastech rozhodování z Rady ministrů na Evropskou radu. (Jan Bureš a kol.)

Vystoupení z EU

Kritika: Postup, tak jak je popsán v ústavě, by v praxi spíše od záměru vystoupit odrazoval. Je dána dvouletá lhůta na rozmyšlenou a na debatu o odstupu. Tato lhůta je moc dlouhá. (čl. I-60)

Podpora: Tato možnost nebyla dosud řešena. Odcházející stát uzavře výstupní smlouvu, kterou s ním sjedná Rada vysokou většinou, tedy 72 procenty členů Rady, kteří musí zastupovat aspoň 65 procent obyvatel Unie. Stát se samozřejmě na jednání Rady už nepodílí. (Jan Bureš a kol.)

Národní parlamenty

Kritika: Přenesení ještě více pravomocí z národních parlamentů na orgány EU (Komisi, Radu ministrů, Evropský parlament a Evropský soudní dvůr). Tato ústava nenavrhovala přesunutí jediné pravomoci zpět z EU na členské státy, i když to Laekenská deklarace navrhovala jako možnost. (část III)

Podpora: Ústava svěřuje pouze pravomoci týkající se nadnárodního prostoru. Všechny ostatní politiky by byly i nadále nadřazené, protože členské státy by svěřovaly pravomoci Unii na základě „zásady svěření pravomocí“, která byla popsána v článku I-11 této smlouvy, se říká, že Unie jedná v mezích pravomocí svěřených jí v Ústavě členskými státy pro dosažení cílů v ní uvedených. Pravomoci, které nejsou Ústavou Unii svěřeny, náležejí členským státům.¹²

Platí zde i zásada subsidiarity. Podle zásady subsidiarity jedná Unie v oblastech, které nespádají do její výlučné pravomoci pouze tehdy a do té míry, pokud cílů zamýšlené činnosti nemůže být dosaženo uspokojivě členskými státy na úrovni ústřední, regionální či místní, ale spíše jich, z důvodu jeho rozsahu či účinků, může být lépe dosaženo na úrovni Unie.¹³

¹² NOLČ, J. a kolektiv. *Evropská ústava s úvodním komentářem*. 1. vyd. Brno: CP Books, a. s., 2005. 323 s. ISBN 80-251-0593-8.

¹³ Tamtéž.

Výlučnou pravomoc má EU v těchto oblastech: celní unie; stanovení pravidel hospodářské soutěže nezbytných pro fungování vnitřního trhu; měnová politika pro členské státy, jejichž měnou je euro; zachování biologických mořských zdrojů v rámci společné rybářské politiky a společná obchodní politika. (čl. I-13).

Zahraniční politika EU

Kritika: Ústava by zavazovala k dodržování nadřazené zahraniční politiky a většina pravomocí v oblasti národní zahraniční politiky členských států by byla odstraněna. Především pravomoc uzavírat dohody. (čl. I. 16; I-13.2; III-23; I-41)

Podpora: Členské státy si ponechávají absolutní pravomoc jednat samostatně, dle čl. I-41-4, ve kterém se uvádí, že Rada přijímá rozhodnutí v této oblasti jednomyslně na návrh ministra zahraničních věcí Unie nebo z podnětu členského státu, a dle čl. I-40-6, ve kterém se uvádí, že Evropská rada a Rada přijímají v oblasti společné zahraniční a bezpečnostní politiky evropská rozhodnutí jednomyslně s výjimkou případů uvedených v části III.¹⁴

Z toho vyplývá, že kterýkoliv stát by mohl kdykoliv zablokovat společný postup v obranné bezpečnostní a zahraniční politiky. (Martin Komárek)

Euro

Kritika: Přijetí eura by se stalo ústavně povinným, neboť je v ústavě uvedeno, že euro je symbolem Unie, žádná jiná možnost jiné měny se nepřipouští, a nově zavádí povinnost členským zemím mimo eurozónu euro přijmout. (čl. I-8)

Podpora: Přijetím eura se zjednoduší koordinace politik a důležitých postojů mezi členy eurozóny. (Jan Bureš a kol.)

1.2.2 Situace po odmítnutí ústavy v referendech

Po překvapení, které přichystala Francie a Nizozemsko, se ministři zahraničních věcí dohodli, že budou jeden rok zvažovat, jak pokračovat dále. V červnu roku 2006 bylo dohodnuto, že přemýšlení o záchraně Evropské ústavy se prodlouží ještě o jeden rok, až do doby, kdy bude Německo předsedat Radě EU. Jejich rozhodnutí bylo důkazem, že EU stále ještě nevěděla, jak se z krize vymanit. Také se čekalo na zvolení nového prezidenta ve

¹⁴ Tamtéž.

Francii a v Nizozemí. Bylo plánováno, že po nich čekání skončí a začne debatování nad Ústavou.

Otázku, co s euroústavou, opět otevřelo na počátku roku 2007 Německo, které předsedalo Radě EU v první polovině daného roku. Velkou zásluhu na tom měla německá kancléřka Angela Merkelová. Tato impozantní dáma vnesla do mužských kruhů nový impulz ženské schopnosti vyjednávat. Nenechala se odradit neústupnými názory představitelů některých vlád, že něco jako ústavu nikdy nepodpoří.

V projevu z ledna roku 2007, když se Německo ujímalo předsednictví v EU, Merkelové uvedla: „Ústava je nezbytná pro fungování unie rozšířené na 27 členů. Je v zájmu Evropy, jejích členských zemí i občanů, přivést tento proces k úspěšnému závěru do příštích voleb do Evropského parlamentu začátkem roku 2009.“¹⁵

Německo naplánovalo, že se bude první tři měsíce věnovat pouze aktivnímu naslouchání, což znamenalo vyjednávání s členskými státy. Výsledky naslouchání pak Berlín předložil na červnovém summitu Evropské rady. Angela Merkelová je sama o sobě velmi zajímavá žena. Nebojí se vyslovit svoje názory, které občas nekorespondují s veřejným míněním. Známa je její podpora Spojeným státům a to i v případě války v Iráku a podpora přistoupení Chorvatska.

1.3 Berlínská deklarace

Berlínská deklarace byla vydána u příležitosti oslav 50. výročí podepsání Římských smluv, na jejichž základě Evropská unie vznikla. Deklarace byla zveřejněna a podepsána v den výročí a to 25. března, první den mimořádného summit v Berlíně, který trval do 27. března. Berlínská deklarace je výsledek práce německé kancléřky Angely Merkelové. Deklaraci podepsali Angela Merkelová za představitele členských států, předseda Evropského parlamentu Hans-Gert Pöttering a předseda Evropské komise José Barroso. Hlavním posláním tohoto dokumentu bylo: „Postavit do voleb do Evropského parlamentu v roce 2009 Evropskou unii na obnovený společný základ.“¹⁶

¹⁵ HONZÁK, R. *Merkelová: Unie bez ústavy zemře* [online]. 18. 1. 2007, [cit. 2008-03-02]. Dostupné z: <<http://www.euroskop.cz/20207720/clanek-zpravodajstvi/merkelova-unie-bez-ustavy-selze/>>.

¹⁶ EUROSOP. *Prohlášení u příležitosti 50. Výročí podpisu Římských smluv* [online]. 25. 3. 2007, [cit. 2008-02-09]. Dostupné z: <<http://www.euroskop.cz/admin/gallery/35/bd57c0e789f9c02e557d8fed1dc937f3.pdf>>.

Úvodní část deklarace zmiňuje, že EU je idejí o míru a porozumění a vyznává lásku ke svobodě. EU čerpá z negativních zkušeností evropských obyvatel za staletí válek a utrpení. Úvodní formulaci uzavírá věta: „My, občané a občanky Evropské unie, jsme sjednoceni k našemu prospěchu“. V první části vyzdvihuje nedotknutelnost člověka, jeho důstojnost a práva. Také demokracii a tradici jednotlivých států. Druhá část představuje výzvy hospodářské, sociální, politické a bezpečnostní. Také otázky ekologie a hrozby změnu klimatu nejsou zapomenuty. Ve třetí části je uvedeno, že spolupráce jednotlivých členských států by měla být založena na otevřenosti a podpoře vnitřního rozvoje a nutnost postavit Evropskou unii na obnovený společný základ, protože Evropa je společnou budoucností všech, kdo v ní žije.

Ještě před oslavami 50. výročí evropské integrace uspořádal londýnský institut Open Europe celoevropský průzkum. V zemích sedmadvacítky oslovil celkem 17 000 občanů. Respondentům položil otázku, zda by souhlasili s ústavou, která by přenesla více ze státní suverenity na orgány EU. V takovém hlasování by bylo 49% Čechů proti a jen 27% pro. Češi jsou v tomto směru sedmí v Evropě. Nejhuře by oslabení státu nesli Britové, Švédí a Rakušané. Pro větší pravomoci Bruselu byla většina populace deseti zemí, paradoxně i ve Francii a Nizozemí, kde voliči euroústavu odmítli.¹⁷

Vyvrcholením snah o dopracování se k novému společnému cíli byl Summitu EU v Bruselu, který se konal dne 21. až 23. června 2007.

1.4 Průběh summitu v červnu roku 2007

Na tento summit se upíraly veškeré snahy a naděje, ale také nároky a požadavky. Byl zkouškou umění kompromisu na té nejvyšší úrovni. Domluvit se, jak Unie bude dál fungovat, bylo nutné, jinak by následovala další krize, která by se jen velice těžko napravovala. Před začátkem summitu Polsko pohrozilo, že bude dohodu vetovat. Důvodem byl jeho nesouhlas s navrhovanými změnami v hlasovacím systému, který dává příliš velkou váhu do rukou velkých členských zemí, jako je Německo. Svůj vyjednávací postoj přitvrdila i Velká Británie, která měla výhrady proti vytvoření evropského ministra zahraničí a proti přijetí právně závazné Charty základních práv, která by mohla ohrozit

¹⁷ IDNES.CZ, ČTK, THA. *Češi jsou skeptici, říkají ne euru i ústavě* [online]. 24. 3. 2007, [cit. 2008-03-04]. Dostupné z: <http://zpravy.idnes.cz/pruzkum-cesi-jsou-skeptici-rikaji-ne-euru-i-ustave-fw7-/zahranicni.asp?c=A070324_162117_zahranicni_tha>.

flexibilitu britského pracovního práva. Dále byl přijat požadavek Nizozemska na posílení role národních parlamentů. Z pátku na sobotu 23. června v pět hodin ráno se evropským leaderům podařilo dohodnout se na vytvoření nové evropské Smlouvy o reformě, která nahradí zamítnutou ústavu z roku 2005.

1.5 Shrnutí

První pokus o reformu fungování Unie představovala Ústava pro Evropu, která byla vypracovaná Konventem a podepsána 29. října 2004. Tato ústava ale v platnost nevstoupila, protože v průběhu ratifikace ji odmítli občané v referendu ve Francii a v Nizozemí. Po této události přišlo období uvažování nad budoucností EU. V březnu roku 2007, za německého předsednictví v Radě EU, byla podepsána Berlínská deklarace, ve které se členské státy opět spojily v úmyslu společně reformovat EU a vytvořit její nový základ. Vyvrcholením těchto snah byl summit EU v červnu 2007, kde se členské státy domluvily, že vytvoří Smlouvu o reformě, která nahradí zamítnutou Euroústavu.

2 Reformní smlouva a změny v ní obsažené

Na základě mandátu ze summitu EU v červnu 2007 byla o měsíc později uspořádána mezivládní konference, na které se připravil text Reformní smlouvy, kterou předložilo Portugalsko. Tato příprava nového dokumentu byla ukončena na neformálním summitu v Lisabonu dne 19. října 2007.

Výsledný text byl přivítán i zeměmi, které se k obsahu smlouvy stavěly dříve kriticky, jako např. Velká Británie. Mluvčí britské vlády, Clare Shortová, prohlásila: „Jsme s návrhem spokojeni, splňuje naše požadavky i v oblasti spravedlnosti a vnitra.“¹⁸

2.1 Reformní smlouva

Plným názvem zní „Smlouva pozměňující Smlouvu o Evropské unii a Smlouvu o založení Evropského společenství“. Během červnového jednání Rady v roce 2007 se o Smlouvě začalo hovořit jako o „Reformní smlouvě“, ale vzhledem k místu jejího podpisu se začala označovat jako „Lisabonská smlouva“. Byla podepsána 13. prosince 2007 v lisabonském klášteře sv. Jeronýma a platit by měla od 1. ledna 2009.

„To, že se tento podpis uskutečnil v Lisabonu a ne v Bruselu, bylo výsledkem střetu ega dvou evropských metropolí. Předsedající Portugalci trvali na tom, že dokument musí být podepsán u nich – ostatně má název Lisabonská smlouva,“ uvedla Tereza Nosálková.¹⁹ Takže představitelé členských států museli letět do Lisabonu, i když hned na další den byl naplánován unijní summit v Bruselu.

Lisabonská smlouva je založena na novelizaci stávajících smluv, takže neruší původní smlouvy, tak jak to měla v úmyslu zamítnutá Evropská ústava. Pozměňuje Smlouvu o Evropské unii (SEU), Smlouvu o založení Evropského společenství (SES) a Smlouvu o založení Evropského společenství pro atomovou energii. Ze Smlouvy o založení Evropského společenství se má nově stát Smlouva o fungování Evropské unie

¹⁸ EURACTIV. *Reformní smlouva čeká na souhlas vrcholných představitelů EU* [online]. 8. 10. 2007, [cit. 2008-03-13]. Dostupné z: <<http://www.euractiv.cz/budoucnost-eu/clanek/reformni-smlouva-ceka-na-souhlas-vrcholnych-predstavitelu-eu>>.

¹⁹ NOSÁLKOVÁ, T. *Evropští politici letěli připojit podpis až do Bruselu* [online]. 14. 12. 2007, cit. [2008-03-29]. Dostupné z: <<http://www.euroskop.cz/22616870/0/clanek-zpravodajstvi/evropsti-politici-leteli-pripojit-podpis-az-do-lisabonu/>>.

(SFEU), do které jsou vloženy nové prvky, které mění současnou verzi Smlouvy o ES obsažené v Smlouvě o Ústavě pro Evropu (SÚ). Proces změny je uskutečněn obvyklým způsobem a to formou konkrétních změn (přesunu jednotlivých článků, zrušení mnoha článků, vzájemné přemísťování článků navzájem mezi smlouvami, vložení nových článků i celých kapitol). Takže tato metoda nebyla zrovna jedna z nejšťastnější a řada expertů tvrdí, že teď je smlouva nesrozumitelná a těžce čitelná. Navíc došlo k celkovému přechíslování článků. Lisabonská smlouva zavádí nové číslování dle článku 5 u Smlouvy o EU a Smlouvy o fungování EU, které je součástí přílohy Lisabonské smlouvy.

2.1.1 Struktura Lisabonské smlouvy

Skládá se ze dvou částí – změny Smlouvy o EU a změny Smlouvy o ES (nově Smlouvy o fungování EU). Celkem obsahuje 152 stran s 350 novelizačními opatřeními primárního práva, 13 protokolů a 65 deklarací. Je rozdělena do 6 hlav:

- I. Společná ustanovení
- II. Ustanovení o demokratických zásadách
- III. Ustanovení o orgánech
- IV. Ustanovení o posílené spolupráci
- V. Obecná ustanovení o vnější činnosti Unie a zvláštní ustanovení o společné zahraniční a bezpečnostní politice
- VI. Závěrečná ustanovení

2.1.2 Jaké změny přinese?

Oproti zamítnuté Ústavě není v textu smlouvy vůbec používáno slovo ústava. Jsou vynechány i symboly Evropské unie - vlajka, hymna, heslo, euro a Den Evropy. Důvodem byl nátlak některých států, mezi nimi i ČR a Slovenska, že symboly budí představu o vytvoření evropského státu.

Je zrušena pilířová struktura Evropské unie (navrženo již v Euroústavě).

Právní subjektivita

Evropská unie nastupuje po Společenství, takže jí je přiznána právní subjektivita. Může uzavírat mezinárodní smlouvy svým jménem. (čl. VI-47 SEU) Požadavek na právní subjektivitu se objevil už v Ústavě pro Evropu.

Listina základních práv

Listina základních práv byla poprvé slavnostně vyhlášena předsedy Evropského parlamentu, Rady a Komise dne 7. prosince 2000 během zasedání Evropské rady v Nice. Vyhlášení této Listiny v roce 2000 však bylo pouze politickým závazkem bez závazného právního účinku. Během prací Evropského konventu a mezivládní konference v letech 2003 – 2004 byla tato Listina upravena – zejména, pokud jde o obecná ustanovení, aby byla právně závazná. Tento přístup byl potvrzen na zasedání Evropské rady v červnu 2007.²⁰

V Lisabonské smlouvě tato Listina není jako součást textu, oproti Ústavě pro Evropu, ale odkazuje se na ni jako na právně závaznou, neboť byla slavnostně vyhlášena v Evropském parlamentu 12. prosince 2007. Na dodržování lidských práv znatelně upozornila Komise v roce 2005, když chtěla, aby základní práva byla důsledně dodržována v jejich legislativních návrzích. Evropský parlament toto přijal jako vstřícný krok k posílení základních lidských práv. Dále se předpokládá, že Evropská Unie přistoupí k Úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod z roku 1950. Listina je rozdělena do šesti kapitol: Důstojnost, Svoboda, Rovnost, Solidarita, Občanská práva a Soudnictví.

Velké Británii a Polsku se podařily vyjednat výjimky pro aplikaci Listiny, protože se obávaly, že by jim EU mohla vnutit nová práva, která u nich neplatí. Velká Británie měla problém se sociálními právy a Polsko s právem uzavírat homosexuální sňatky, neboť tradiční římskokatolická církev uznává pouze sňatky mezi muži a ženami.

Orgány EU

Mezi orgány EU patří: Evropský parlament, Evropská komise, Rada EU, Evropský soudní dvůr, Účetní dvůr a nově Evropská rada a Evropská centrální banka.

Evropský parlament

Snížení počtu členů od volebního období 2009 – 2014 ze 785 na 751 a maximální počet zástupců pro jeden členský stát je stanoven na 96 a minimálně na 6. Toto vše musí odpovídat zásadě „sestupné poměrnosti“, kdy lidnatější stát má v Parlamentu větší počet

²⁰EUROPA PRESS RELEASES. *Listina základních práv: předsedové Evropské komise, Parlamentu a Rady ve Štrasburku podepsali a slavnostně vyhlásili Listinu základních práv* [online]. 12. 12. 2007, [cit. 2008-03-13]. Dostupné z:

<<http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=IP/07/1916&format=HTML&aged=0&language=CS&guiLanguage=en>>.

křesel než stát méně lidnatý. Pro Českou Republiku to znamená snížení počtu poslanců z 24 na 22. Itálie si vydobyla o jeden poslanecký mandát navíc oproti návrhu Evropského parlamentu, tedy 73 křesel.

Posílí se význam této instituce v legislativním procesu, protože se přesunulo hodně oblastí do procedury spolurozhodování (označena jako „řádný legislativní postup“ – čl. I-294 SFEU). Cílem je vyrovnat pozice Rady a Parlamentu. Parlament posílil hlavně v oblasti sestavování a schvalování ročního rozpočtu Unie a víceletého finančního rámce. (čl. I-14 SEU)

Evropská komise

Velmi významně se mění složení Komise a to od 1. listopadu 2014 (tento návrh je převzat ze zamítnuté Ústavy). Bude tvořena pouze 18 komisaři, takže bude reprezentovat jen dvě třetiny členských států. Způsob volby, který stát bude mít v Komisi svého komisaře, je založen na rotujícím principu. Evropská Rada může jednomyslně schválit snížení nebo zvýšení počtu komisařů po roce 2014. (čl. I-17 SEU)

Evropská rada

Je poprvé zařazena mezi orgány EU. Tvoří ji přestavitelé států (prezidenti a předsedové vlád), předseda Komise a předseda Evropské rady. (čl. I-15 SEU) V původní Ústavě byla role Evropské rady také posílena, dostalo se jí plné institucionalizace.

Evropská centrální banka

V současnosti je ECB upravena v primárním právu samostatně jako autonomní instituce. Evropská ústava ji měla zahrnout společně s Účetním dvorem do skupiny tzv. poradních orgánů. Ale Lisabonská smlouva tuto situaci mění, zařazuje ECB do skupiny „klasických orgánů“ a požaduje po ECB spolupráci s ostatními orgány EU. (čl. III-9)

Dle názoru Jana Jedličky: „Střízlivá měnová politika Evropské centrální banky je trnem v oku členům eurozóny, kterým silné euro není zrovna po chuti. Dá se očekávat, že ti všichni by pod záminkou požadavků na větší koordinaci při podpoře růstu stále více tlačili na ECB. Oporu by našli právě v Lisabonské smlouvě.“²¹

²¹ JEDLIČKA, J. *Ohrozí Lisabonská smlouva nezávislost ECB?* [online]. 21. 3. 2008, [cit. 2008-04-07]. Dostupné z: <<http://www.euroskop.cz/23439680/clanek-zpravodajstvi/ohrozi-lisabonska-smlouva-nezavislost-ecb/>>.

Vznik nových funkcí

Vysoký představitel Unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku

Tato nová funkce nahrazuje Generálního tajemníka – vysokého představitele pro společnou zahraniční a bezpečnostní politiku, předsedu Rady pro všeobecné záležitosti a vnější vztahy a komisaře pro vnější vztahy. Je jmenován Evropskou radou se souhlasem předsedy Komise kvalifikovanou většinou, stejným způsobem může být odvolán.

Jeho úlohou je vést společnou zahraniční a bezpečnostní politiku Unie. Přispívá svými návrhy k vytváření této politiky a provádí ji jako zmocněnec Rady. Stejně jedná i v oblasti Společné zahraniční a obranné politiky.²² (čl. I-18 SEU)

Předseda Evropské rady

Tuto funkci již měla ve svém návrhu zamítnutá Ústava. Posláním Předsedy Evropské rady bude zastupovat Unii navenek v působnosti Společné zahraniční a bezpečnostní politiky. Bude volen kvalifikovanou většinou Evropskou radou na dva a půl roku. (čl. I-15 SEU)

Již nyní se spekuluje o možných kandidátech na tento post. Mohl by to být bývalý britský premiér Tony Blair, lucemburský premiér Jean-Claude Juncker, odstupující šéf irské vlády Bertie Ahern nebo dánský premiér Anders-Fogh Rasmussen.²³

Kvalifikovaná většina

Rada EU a Evropská rada budou od roku 2014 hlasovat kvalifikovanou většinou v těch případech, ve kterých nebudou rozhodovat jednomyslně. Systém hlasování kvalifikovanou většinou již nebude založen na metodě „vážených hlasů“, kdy má 27 členských států přiděleno celkem 345 hlasů v Radě a každý členský stát má své hlasy uděleny dle počtu obyvatel mezi 3 až 29 hlasy. Kritérium počtu obyvatel je stanoveno na 62%. Pro přijetí návrhu musí být tedy splněny tři podmínky: dosažení minimálního počtu vážených hlasů, kritérium počtu států a podmínka počtu obyvatel. Splnění podmínky počtu

²² ÚŘAD VLÁDY ČESKÉ REPUBLIKY a KANCELÁŘ POSLANECKÉ SNĚMOVNY PARLAMENTU ČESKÉ REPUBLIKY. *Lisabonská smlouva. Konsolidovaný text Smlouvy o Evropské unii a Smlouvy o fungování Evropské unie ve znění Lisabonské smlouvy* [online]. 20. 3. 2008, [cit. 2008-03-20]. Dostupné z: <<http://www.euroskop.cz/admin/gallery/43/ca9846a5b00368267743061a7c27118b.pdf>>.

²³ PRÁVO. *President EU není, už se mu ale chystá královské zázemí* [online]. 12. 4. 2007, [cit. 2008-04-12]. Dostupné z: <<http://www.novinky.cz/clanek/137468-prezident-eu-neni-uz-se-mu-ale-chysta-kralovske-zazemi.html>>.

obyvatel není však vyžadováno automaticky, ale pouze když o to požádá některý stát. Nově bude stanovena metoda takto: minimálně 55% hlasů členů Rady zastupujících členské státy EU (15 z nich), kteří představují nejméně 65% obyvatel států Evropské unie, aby došlo k přijetí návrhu. Pokud bude rozhodovat Rada bez návrhu, který předloží Komise, tak za kritérium počtu obyvatel Unie je určena hranice 72%. Takže už zbyly jen podmínky dvě: podmínka počtu států a podmínka počtu obyvatel. Dále je charakterizována tzv. blokační menšina, která bude muset dosáhnout tolika počtů hlasů, aby znázorňovala min. 35% obyvatelstva a ještě jeden hlas k tomu (celkem 4 státy). Toto všechno bude používáno od 1. listopadu 2014. (čl. I-16 SEU)

Dojde k rozšíření okruhu, kde se hlasuje kvalifikovanou většinou, o 68 oblastí. V 19 případech jde o nahrazení jednomyslného hlasování a v ostatních případech jde o zcela nové záležitosti.

Jednomyslné hlasování zůstává u daní, sociálního zabezpečení, zahraniční politiky, společné obrany, operativní policejní spolupráce, jazykových pravidel a v oblasti sídel institucí.²⁴

Vystoupení z EU

Členský stát má možnost ze společenství vystoupit a to bez jakýchkoliv podmínek. Vyloučení státu z Unie smlouva nebere v potaz a tak ho neupravuje. Jsou dvě možnosti, jak k vystoupení může dojít:

- a) Vystupující stát uzavře smlouvu s EU, ve které se ujasní vztahy, které spolu budou tyto dvě strany mít po vystoupení státu z Unie.
- b) Smlouvu o uspořádání vzájemných vztahů se nepodaří uzavřít a tak stát vystoupí z Unie po uplynutí lhůty dvou let od doby oznámení svého stanoviska vystoupení. Tuto lhůtu lze po domluvě s členským státem prodloužit. (čl. VI-50 SEU)

Národní parlamenty

Výrazně se posílila role národních parlamentů a to ve spojení se zásadou subsidiarity. Do smlouvy byl vložen nový článek o úloze národních parlamentů. (čl. I-12 SEU)

²⁴PARLAMENTNÍ INSTITUT. *Lisabonská smlouva, co nového by měla přinést?* [online]. Leden 2008, [cit. 2008-03-15]. Dostupné z: <<http://www.euroskop.cz/admin/gallery/41/84df470b5ed559da264a8d46bfb0c70b.pdf>>.

Národní parlamenty:

- Jsou informovány orgány Unie a jsou jim postupovány návrhy legislativních aktů Unie
- Zajišťují, že zásada subsidiarity je dodržována
- Podílejí se na mechanismech hodnocení provádění politik v oblasti prostoru svobody, bezpečnosti a práva, také se podílejí na kontrolní činnosti Europolu a Eurojustu
- Jsou součástí postupu při změnách smluv
- Jsou jim oznamovány žádosti kandidátských států o vstup do EU
- Podílejí se na meziparlamentní spolupráci mezi vnitrostátními parlamenty a Evropským parlamentem

Lhůta pro zkoumání nového návrhu národními parlamenty je prodloužena z 6 na 8 týdnů. Ve smlouvě je zakotvena povinnost Komise odůvodnit svůj návrh z hlediska principu subsidiarity a proporcionality národním parlamentům. Toto vyjádření bude součástí každého návrhu a bude obsahovat i finanční dopady. Když se bude jednat o směrnici, tak musí být uvedeny i dopady na národní a na regionální legislativu. Jestliže se alespoň třetina národních parlamentů obrátí na předsedu Evropského parlamentu, předsedu Rady ministrů nebo předsedu Komise s tím, že takto formulovaný návrh je v rozporu se zásadou subsidiarity, Komise musí svůj návrh přezkoumat. V oblasti soudní spolupráce, trestních věcech a policejní spolupráce je kritériem jedna čtvrtina národních parlamentů. Důvodem tohoto kroku je citlivost těchto témat souvisejících se suverenitou členských států. Tento mechanismus *ex ante* je nazýván „mechanismus žluté karty“. Jestliže ale bude Komise trvat i nadále na projednávání návrhu, ke kterému se nesouhlasně vyjádřila nadpoloviční většina národních parlamentů, budou stanoviska předložena Parlamentu a Radě, aby se k návrhu vyslovily. Tento postup je označován jako „oranžová karta“. Takže Rada může postup návrhu zastavit, když se vysloví 55% hlasů proti a Parlament, když se vysloví nadpoloviční většina poslanců proti návrhu.

Druhá možnost, jak vyjádřit postoj národních parlamentů, *ex post*, je žaloba podaná k Evropskému soudnímu dvoru po vstoupení právního aktu v platnosti.

„Mechanismus červené karty“ – šance jednoho jediného národního parlamentu zablokovat legislativní postup v oblasti rodinného práva s mezinárodním prvkem. Toto je doplnění k tzv. passerelle. Passerelle umožňuje na základě jednomyslného rozhodnutí

Evropské rady se souhlasem Evropského parlamentu změnu smluv bez národních ratifikačních procedur a to ve smyslu přechodu od rozhodování jednomyslného k rozhodování pomocí kvalifikované většiny. Mechanismus „červené karty“ tedy dává parlamentu členského státu právo vetovat legislativní postup v šestiměsíční lhůtě. (čl. I-48 SEU)

Lidová iniciativa

Zavede se nový způsob, jak zapojit samotné občany do tvorby právních předpisů. Není to ale nápad nový, tato iniciativa měla být používána již od Euroústavy.

Jeden milionů občanů z podstatného počtu členských států může vyzvat Komisi, aby předložila vhodný návrh v oblasti, ve které je, podle mínění těchto občanů, zapotřebí přijmout nějaký legislativní akt. (čl. I-11 SEU, postup a podmínky pro tuto iniciativu ve čl. 24 SFEU)

Právní akty

Zůstanou zachovány názvy právních aktů, tak jak je dneska známe: nařízení, směrnice, rozhodnutí, doporučení a stanoviska. Původní ústava chtěla těmto právním aktům dát jiné názvy. Nařízení se mělo jmenovat „evropský zákon“, směrnice měla být „evropský rámcový zákon“ a rozhodnutí „evropské rozhodnutí“. Právní akty jsou legislativní akty sekundárního práva přijímané na základě řádného nebo zvláštního legislativního postupu.

Pravomoci EU

Výlučné

V této oblasti může jen Unie vytvářet a přijímat právně závazné akty, členské státy mohou takto činit jen tehdy, když jim to EU výslovně svěří.

EU má výlučné pravomoci v oblasti:

- Celní unie
- Stanovení pravidel hospodářské soutěže nezbytných pro fungování vnitřního trhu
- Měnová politika pro členské státy, jejichž měnou je euro
- Zachování biologických mořských zdrojů v rámci společné rybářské politiky
- Společná obchodní politika

Novinkou této smlouvy je, že „zachování biologických mořských zdrojů“ je vyjmuto z oblasti sdílených pravomocí a je zahrnuto do výlučných pravomocí. Unie tak získala jedinečné oprávnění k zachování biologických zdrojů moře a taky k ochraně ryb, jak v rámci Unie, tak při uzavírání smluv na mezinárodním poli. Také z této oblasti byly vyjmuty politiky dopravní a zemědělská a přeřazeny do oblasti sdílených pravomocí.

Sdílené

Právně závazné akty mohou vytvářet jak Unie, tak i členské státy. Státy vykonávají svou pravomoc v rozsahu, v jakém ji Unie nevykonává nebo přestala vykonávat.

- Vnitřní trh
- Sociální politika
- Hospodářská, sociální a územní soudržnost
- Zemědělství a rybolov, vyjma zachování biologických mořských zdrojů
- Životní prostředí
- Ochrana spotřebitele
- Doprava
- Transevropské sítě
- Energetika
- Prostor svobody, bezpečnosti a práva
- Společné otázky bezpečnosti v oblasti veřejného zdraví (čl. I-2 SFEU)

Podpůrné, koordinační a doplňkové

Členské země žádné pravomoci na Unie nepřevádí, jen jí umožňují podnikat opatření, aby se zlepšila účinnost národních politik a aby se ulehčila vzájemná komunikace mezi státy a Unií.²⁵ Do tohoto úseku spadá:

- Ochrana a zlepšování lidského zdraví
- Průmysl
- Kultura
- Cestovní ruch
- Všeobecné vzdělávání, odborné vzdělávání, mládež a sport

²⁵ EURACTIV. *Evropská ústavní smlouva* [online]. c2004-2008, [cit. 2008-03-26]. Dostupné z: <<http://www.euractiv.cz/budoucnost-eu/link-dossier/evropsk-stavn-smlouva>>.

- Civilní ochrana
- Správní spolupráce²⁶ (čl. I-6 SFEU)

Prostor svobody, bezpečnosti a práva

Lisabonská smlouva přináší k těmto tématům významné změny, které se týkají bezpečnosti (vnitřní i vnější), soudnictví (trestního i civilního) a svobody (opatření týkající se azylu, pohybu osob ad.). K posílení pravomocí v rámci III. pilíře přispěl především strach z teroristických útoků, ale i důvody politické, jako ochránit politiky Společenství prostřednictvím trestně právních postihů. Z III. pilíře byla Spolupráce v oblasti trestního soudnictví a policie přenesena do I. pilíře.

Lisabonská smlouva zakotvuje výhradní iniciativní pravomoc Komise v oblasti „prostoru svobody, bezpečnosti a práva“, ale s výjimkou právních aktů týkajících se policejní a justiční spolupráce v trestních věcech, kde akty budou přijímány na návrh Komise nebo z podnětu čtvrtiny členských států. (čl. V-76 SFEU)

Hlasovací procedura III. pilíře se z jednomyslnosti mění na hlasování kvalifikovanou většinou. Nevýhodou této změny je nemožnost vetování návrhu. Změní se i postavení Parlamentu, který bude mít větší váhu při rozhodování. Jeho původní konzultační funkce přejde pod proceduru spolurozhodování s Radou.

V otázce vízové, azylové a přistěhovalecké politiky bude také používáno kvalifikované většiny.

Justiční spolupráce v trestních věcech se má nově opírat o dva hlavní body – zásadě vzájemného uznávání rozsudků a soudních rozhodnutí a sbližování práva a správních předpisů členských států. Zásada vzájemného uznávání soudních i mimosoudních rozhodnutí v oblasti soudní spolupráce v občanských věcech s mezinárodním prvkem je nyní zakotvena v Lisabonské smlouvě ve čl. V-82 SFEU. Zavádí se nový mechanismus přijímání opatření i v případě, že některé státy nesouhlasí. Je to kompromis za ukončení rozhodování pomocí jednomyslnosti. Mechanismus se nazývá „posílená spolupráce“ – nedojdou-li státy k souhlasu, ať už o přijetí či zdržení se přijetí rozhodnutí, může skupina

²⁶ ÚŘAD VLÁDY ČESKÉ REPUBLIKY a KANCELÁŘ POSLANECKÉ SNĚMOVNY PARLAMENTU ČESKÉ REPUBLIKY. *Lisabonská smlouva. Konsolidovaný text Smlouvy o Evropské unii a Smlouvy o fungování Evropské unie ve znění Lisabonské smlouvy* [online]. 20. 3. 2008, [cit. 2008-03-22]. Dostupné z: <<http://www.euroskop.cz/admin/gallery/43/ca9846a5b00368267743061a7c27118b.pdf>>.

alespoň 9 států oznámit zájem o vytvoření posílené spolupráce Parlamentu, Komisi a Radě. A zavedení takovéto spolupráce nemůže být bráněno.

Daně

V oblasti nepřímých daní je zpřesněna pravomoc Rady. Rada teď může přijímat, na návrh Komise a po konzultaci s Parlamentem, právní předpisy s cílem předejít narušení hospodářské soutěže v daňové oblasti. (čl. VII-113 SFUE)

Hospodářská, sociální a územní soudržnost

Mezi základními cíli Unie se nyní objevuje i cíl „hospodářské, sociální a územní soudržnosti“. V minulosti se objevovala pouze hospodářská a sociální soudržnost, ale díky zkušenostem z praxe kohezní politiky, bude rozšířena o oblast územní, protože region může být znevýhodněn i svou územní polohou. Nejjasnější změnou je postavení role Parlamentu, na stejnou úroveň jako Rada, a to ve smyslu rozšíření spolurozhodovací procedury do otázek stanovení hlavních cílů, úlohy a způsobu organizace strukturálních fondů i do obecných pravidel pro jeho fungování a určení specifických pravidel pro Fond soudržnosti. (čl. I-3 SEU, čl. XVIII-175 SFEU)

Životní prostředí

Potřebu čelit celosvětovým problémům, zejména boj proti klimatickým změnám, Lisabonská smlouva zahrnuje do cílů EU. Toto doplnění přináší posílení EU jejího mandátu pro mezinárodní vyjednávání o klimatických změnách. Evropská unie má v úmyslu zaujmout přední postavení v boji proti klimatickým změnám a sblížit stále rozdílné představy velkých znečišťovatelů o nové podobě závazku v boji proti změně klimatu.²⁷ Nové závazky jsou aktuálním tématem, neboť závazky sjednané Kjótským protokolem platí pouze do roku 2012.

Další změnou je posílení role Evropského parlamentu, který společně s Radou a po konzultaci s Hospodářským a sociálním výborem a s Výborem regionů rozhoduje o oblastech životního prostředí.

²⁷ PARLAMENTNÍ INSTITUT. *Lisabonská smlouva, co nového by měla přinést?* [online]. Leden 2008, [cit. 2008-03-20]. Dostupné z: <http://www.euroskop.cz/admin/gallery/41/84df470b5ed559da264a8d46bfb0c70b.pdf>.

Energetika

Vůbec poprvé je formálně definovaná evropská energetická politika v rámci primárního práva. Dříve byla obsažena v rámci jiných politik. Jsou stanoveny cíle této politiky, bezpečnost dodávek v EU, podpora úspor energie, rozvoj nových a obnovitelných zdrojů či energetická účinnost. Také je zde jasně stanoveno, že členské státy mají naprostou nezávislost a nedotknutelnost svých rozhodnutí, co se týká tzv. energetického mixu (skladby energetických zdrojů).

Důležitým aspektem oblasti energetiky je zavedení hlasování kvalifikovanou většinou. (čl. XXI-194 SFEU)

Společná zahraniční a bezpečnostní politika

Do primárního práva se přesouvá ustanovení o zřízení Evropské obranné agentury. Zavádí se mechanismus „strukturované spolupráce“, který umožňuje skupině států, jejichž vojenské prostředky splňují vyšší kritéria a které přijaly vyšší závazky, navázat užší spolupráci a to pro vedení nejnáročnějších misí.

Společný právní základ dostávají Společná zahraniční a bezpečnostní politika prováděna členskými státy a vnější vztahy realizované Evropským společenstvím. Mezi vnější politiky patří společná obchodní politika, finanční a technická asistence, rozvojová politika a humanitární pomoci, smluvní vztahy se třetími zeměmi a restriktivní opatření). Je zde zařazena i doložky solidarity členských států při teroristickém útoku či napadení nebo pohromy. (čl. V-44, 45 SEU)

2.1.3 Zhodnocení smlouvy předsedou Evropské komise

José Manuel Barroso pronesl: „Tato smlouva je předělem v historii evropské integrace. Lisabonská smlouva staví do středu evropského projektu občany. Po dlouhých šesti letech jednání můžeme upustit od institucionálních otázek a soustředit veškerou energii na dosahování konkrétních výsledků pro naše občany. Vyzývám členské státy, aby dostály svým závazkům a snažily se smlouvu ratifikovat co nejdříve, a umožnily tak její vstup v platnost dnem 1. ledna 2009.“²⁸

²⁸EUROPA PRESS RELEASES. *Komise vítá podpis Lisabonské smlouvy a vyzývá k její rychlé ratifikaci* [online]. 13. 12. 2007, [cit. 2008-04-02]. Dostupné z:

<<http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=IP/07/1922&format=HTML&aged=1&language=CS&guiLanguage=en>>.

2.2 Shrnutí

Lisabonská smlouva byla podepsána 13. prosince 2007 a platit by měla od 1. ledna 2009. Tato smlouva je novela, nikoliv ústava, tím pádem neruší stávající smlouvy. Oproti ústavě neobsahuje žádné symboly EU jako vlajku, hymnu, heslo, euro a Den Evropy. Přinese spoustu změn, z nichž nejvýznamější budou: EU získá právní subjektivitu, sníží se počet poslanců v Evropském parlamentu, sníží se počet eurokomisařů v Evropské komisi na osmnáct, Evropská rada a Evropská centrální banka budou zařazeny mezi orgány EU, vzniknou nové funkce - Vysoký představitel Unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku a Předseda evropské rady, nová kritéria pro volbu kvalifikovanou většinou a začlenění více oblastí do systému této volby, možnost vystoupení z EU, posílení role národních parlamentů v souladu se zásadou subsidiarity či zavedení lidové iniciativy. Součástí textu smlouvy není Listina základních práv, ale smlouva se na ni odkazuje jako na právně závaznou, neboť byla slavnostně vyhlášena v Evropském parlamentu 12. prosince 2007.

3 Budoucnost Evropské unie – alternativy vývoje EU po reformní smlouvě

Nad budoucností Evropy se zamýšlelo již mnoho osobností, které postupně dospěly k odlišným názorům. Jedni viděli v propojení Evropy možnost vytvoření Spojených států evropských (Winston Churchill) a druzí Evropské Unii předpovídají brzký krach (např. John Laughland, britský novinář The Brussels Journal).²⁹

3.1 Čtyři možnosti

Evropské unii se po odmítnutí Euroústavy nabízely čtyři možnosti dalšího vývoje, které ve své knize *Ústavní smlouva a reformy Evropské unie* popsali Michal Mravínáč a Michal Klíma:

- Odložení institucionálních reforem
- Přijetí odmítnuté ústavní smlouvy
- Implementace dílčích částí ústavní smlouvy
- Vytvoření nové smlouvy

Odložení institucionální reformy by znamenalo, že by se EU na určitou dobu přestala reformou své institucionální struktury zabývat. Soustředila by se na reformu unijních politik.

Přijetí ústavní smlouvy, která již byla odmítnuta, by zřejmě nemělo velké šance na úspěch. Ale k ústavě by se daly připojit dodatky s všeobecnou platností nebo dodatky přinášející specifické výjimky některým členským státům a pak by mohla být schválena členskými státy.

Implementace dílčích částí ústavní smlouvy (*cherry-picking*) by znamenalo přijmout opatření, která by byla slučitelná s platnou Smlouvou z Nice. Musela by se provést implementace do ustanovení, která by:

- nevyžadovala změnu smlouvy (snížení počtu členů Komise, zřízení postu ministra zahraničí nebo zavedení práva občanů na legislativní iniciativu). Postačoval by

²⁹LAUGHLAND, J. *EU je urážkou demokracie a měla by být rozpuštěná* [online]. 30. 1. 2008, cit. [2008-04-15]. Dostupné z: <<http://www.euportal.cz/Articles/2256-eu-je-urazkou-demokracie-a-mala-by-byt-rozpustena.aspx>>.

právní akt Rady nebo meziinstitucionální dohoda mezi Radou, Komisí a Evropským parlamentem.

- vyžadovala změnu smlouvy. Nutná ratifikace jednotlivými členskými státy. Změny zasahující do primárního práva by mohly být připojeny formou dodatků ke Smlouvě z Nice.
- vyžadovala změnu smlouvy, která by převedla kompetence nebo kontrolu z národní úrovně na úroveň Evropské unie. Také by byla nutná ratifikace členskými státy.

Vytvoření nové smlouvy se mohlo odehrát dvěma způsoby. Buď by ústavní smlouva byla zkrácena o některou z jejích částí, anebo by došlo k vyjednávání o tom, která jednotlivá ustanovení ústavní smlouvy by byly do nové smlouvy zahrnuty.³⁰

Vize vytvoření nové smlouvy společně s jednáním, která ustanovení zamítnuté smlouvy by byly ponechány, se nakonec projevila jako nejreálnější a nejvhodnější, a tento scénář se také odehrál. Došlo k vypracování textu nové smlouvy a následně k jeho podpisu. Nyní se ocitáme v období schvalování, ratifikace, smlouvy členskými státy.

Pátou možností se mohlo stát vytvoření „tvrdého jádra“ v Evropské unii, kdy by určité státy prohlubovaly svoji spolupráci rychleji, než ostatní. Do čela tvrdého jádra EU by se zřejmě postavilo Německo a Francie, které by koordinovaly své politiky v zájmu řízení EU. Ale většina členských států nehodlala podporovat tuto spolupráci v rámci stávajících smluv, proto pokud by k vytvoření tvrdého jádra došlo, bylo by to zřejmě mimo rámec smluv.

3.2 Ratifikace Lisabonské smlouvy

Způsob ratifikace smlouvy je dvojí. Schválení v národním parlamentu nebo v referendu. Zde se nabízí otázka, který členský stát umožní referendum, aniž by se neobával překvapení v podobě odmítnutí a zastavení ratifikace, tak jak tomu bylo v případě Euroústavy ve Francii a v Nizozemí.

Od 1. ledna 2008 stojí v čele Evropské unie první z nových členských států – Slovinsko. Mezi jeho hlavní priority předsednictví patří ratifikace Lisabonské smlouvy.

³⁰ MRAVINÁČ, M., KLÍMA, M. *Ústavní smlouva a reformy Evropské unie*. 1. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s. r. o., 2007. 111 s. ISBN 978-80-7380-027-7

Samo šlo příkladem a smlouvu schválilo mezi prvními – 29. ledna (společně s Maltou, kde byla smlouva schválena parlamentem jednomyslně). Dále věří, že se ratifikaci podaří dokončit do konce roku 2008.

První zemí, kde smlouva byla schválena, se stalo Maďarsko. K této události došlo již v prosinci minulého roku.

Francie pro schválení nové smlouvy musela nejdříve změnit svou vlastní ústavu. Toto se podařilo a výsledek ratifikace smlouvy v parlamentu dopadl kladně.

Ve středu dění ohledně schvalování Lisabonské smlouvy je také Velká Británie. Veřejné mínění se přiklání k uspořádání referenda, neboť bývalá vláda Tonyho Blaira referendum slíbila. Ale současný britský premiér Gordon Brown referendum odmítl s odůvodněním, že slib bývalého premiéra se týkal Euroústavy a že Lisabonská smlouva se od ní podstatně liší³¹. Nicméně Dolní sněmovna schválila smlouvu 12. března a v současnosti se jí bude zabývat Sněmovna lordů. Konec ratifikace je odhadován na červen až červenec.

Česká Republika zahájila schvalování Lisabonské smlouvy 19. března tohoto roku, ale předpokládá se, že k samotnému hlasování o smlouvě nedojde dříve než na podzim, protože smlouva bude nejprve předložena Ústavnímu soudu, jestli není v rozporu s ústavním řádem ČR.

Další zemí, která smlouvu schválila, bylo Rumunsko a v pořadí šestou zemí, bylo Bulharsko, kde parlament přijal smlouvu drtivou většinou.

Na Slovensku byl ratifikační proces velmi napjatý, neboť opozice odmítala pro Lisabonskou smlouvu zvednout ruku, pokud by vláda nepozměnila sporný návrh novely tiskového zákona, který by dle jejich názoru znamenal omezení svobody médií.³² Nakonec se v parlamentu našlo tolik hlasů, aby Lisabonská smlouva schválena byla.

Sledování ratifikačního procesu v Polsku bylo přinejmenším zajímavé. Vládní opozice nejprve trvala na uspořádání referenda a pak hrozila zablokováním schvalovacího procesu. Nicméně smlouva prošla dolní komorou parlamentu (Sejmem) a nakonec i v senátu.

³¹ EURACTIV. *V Británii začala ratifikace Lisabonské smlouvy* [online]. 23. 1. 2008, cit. [2008-03-30]. Dostupné z: <<http://www.euractiv.cz/budoucnost-eu/clanek/v-britanii-zacala-ratifikace-lisabonske-smlouvy>>.

³² EURACTIV. *Bulharsko ratifikovalo Lisabonskou smlouvu* [online]. 25. 3. 2008, cit. [2008-04-02]. Dostupné z: <<http://www.euractiv.cz/budoucnost-eu/clanek/bulharsko-ratifikovalo-lisabonskou-smlouvu>>.

Nejzajímavější období dosavadního života Lisabonské smlouvy nastane v červnu, kdy bude uspořádáno referendum v Irsku. Irsko je totiž jedinou zemí, která má schválení smlouvy formou referenda dáno ústavou. Ostatní státy budou smlouvu ratifikovat ve svých parlamentech.

K datu 16. dubna 2008 smlouvu ratifikovaly státy: Maďarsko, Slovinsko, Malta, Rumunsko, Francie, Bulharsko, Polsko, Rakousko a Slovensko.

3.3 Pohled do budoucnosti

Nejbližší budoucnost se bude odvíjet od toho, jak bude Lisabonská smlouva úspěšná při schvalování v jednotlivých zemích. Za podmínky, že se ji schválit podaří, ovlivní i dalekou budoucnost EU. Možné scénáře, které by v současnosti mohly nastat, mají dvojí podobu – Lisabonská smlouva bude odmítnuta členskými státy anebo Lisabonská smlouva bude přijata.

3.3.1 Odmítnutí Lisabonské smlouvy

To, že by nebylo docíleno schválení této smlouvy, by se mohlo odehrát za předpokladu, že by smlouva neprošla některým z národních parlamentů. Ve kterém státě by k tomu mohlo dojít? Spekulovat by se dalo o Velké Británii, poněvadž britský parlament není smlouvě příliš nakloněn, taktéž schvalování v Belgii bude určitě napínavé, protože smlouva musí projít hned několika regionálními parlamenty a pak národním parlamentem.

Další možností krachu schvalovacího procesu by bylo vyslovení „ne“ irskými občany v referendu. Odstupující irský premiér Bertie Ahern uvedl, že všelidové hlasování by se mohlo uskutečnit 12. června. Irsko je obávanou zemí i z toho důvodu, že už jednou se vyslovilo pro nepřijetí návrhu v referendu. Tehdy šlo o Smlouvu z Nice. Posléze bylo uspořádáno referendum nové, kde Smlouva z Nice už přijata byla, ale po značné úpravě.

„Proto také hodlá irská vláda rozjet velkou reklamní kampaň, aby smlouva prošla poměrem hlasů 2:1. Tato vysvětlovací kampaň má zdůraznit, že Evropská unie s 27 členy nemůže fungovat s institucemi padesát let starými,“ prohlásil irský ministr pro evropské záležitosti Dick Roche.³³

³³ KOVÁŘ, A. *Iry čeká další mediální masáž* [online]. 22. 2. 2008, cit. [2008-04-10]. Dostupné z: <http://cz.altermedia.info/ze-zahranici/iry-eeeka-dalsi-medialni-masaz_3914.html>.

Ale odpůrci Lisabonské smlouvy na nic nečekali a rozjeli ohromnou reklamní kampaň, která čítá přes sto billboardů umístěných na prominentních místech po celé zemi. Tuto kampaň má na svědomí institut Libertas a jejím heslem se stalo: „Lisabon. Dobré pro ně. Špatné pro nás.“³⁴

Výsledky veřejného mínění pro irský list *The Irish Times* udávají, že osud Lisabonské smlouvy v blížícím se referendu je nejistý. Jen 26% dotázaných občanů Lisabonskou smlouvu podporuje, 10% s ní nesouhlasí a celých 64% neví, jak bude v referendu hlasovat. Procento nerozhodnutých se přitom proti průzkumu z října 2007 nepatrně zvýšilo. Drtivá většina irských občanů si v průzkumu stěžovala na nedostatek informací o obsahu Lisabonské smlouvy. Nespokojeno s poskytováním informací bylo 68% dotázaných a spokojeno jen 12%.³⁵

Evropská unie by za situace nepřijetí Lisabonské smlouvy fungovala na pravidlech uvedených ve Smlouvě z Nice, tak jako je tomu doposud. Hlasovací systém byl ve Smlouvě z Nice vypracován pro EU rozšířenou na 27 členských států, tak jak je tomu v současné době, takže samotné fungování Evropské unie není problém. Ovšem potíže přináší zdoluhavé vyjednávání a docílení konsensu s tak velkým počtem členů v institucích. A co když EU bude chtít vzít dalšího člena? A zde už problém nastává. Takže by se stejně musel hledat způsob, jak rozhodování v institucích pozměnit pro rozšířenou EU, ale hlavně jak ji zjednodušit a zefektivnit.

3.3.2 Přijetí Lisabonské smlouvy

Kdyby byl proces ratifikace dokončen do konce roku 2008, tak by smlouva začala platit zřejmě od 1. ledna 2009. Toto datum je velmi významné pro Českou Republiku, neboť by zrovna přebírala předsednictví v Radě EU, a byla by to ona, která by zahájila novou éru Evropské unie. Ovšem tento závazek s sebou přináší hlavně nastartování kolosu EU dle nového institucionálního řádu na základě Lisabonské smlouvy, a to je jistě nelehký úkol.

³⁴ LIBERTAS. *Libertas launches National Advertising Campaign* [online]. 25. 3. 2008, cit. [2008-04-10]. Dostupné z: <<http://www.libertas.org/content/view/253/1/>>.

³⁵ EURACTIV. *Irové jsou vůči Lisabonské smlouvě zdrženliví* [online]. 28. 1. 2008, cit. [2008-04-03]. Dostupné z: <<http://www.euractiv.cz/budoucnost-eu/clanek/irove-jsou-vuci-lisabonske-smlouve-zdrzenlivi>>.

V případě, že by byla smlouva schválena později, během roku 2009, tak by tuto nastalou situaci Česká Republika musela řešit, popř. by ji ještě řešilo Švédsko, které bude předsedat Radě EU v druhé polovině roku 2009.

Česká Republika bere předsednictví jako velkou výzvu a dle toho, jak bude úspěšná, ji také budou hodnotit ostatní státy EU. Hlavním mottem českého předsednictví se stalo heslo: „Evropa bez bariér.“³⁶ Klíčovou prioritou zájmů ČR bude kladení důrazu na prohlubování konkurenceschopnosti, prosazování čtyř svobod a liberální obchodní politiky. ČR chce pokračovat v podpoře reforem politik jak na úrovni EU, tak na úrovni členských států.

V případě schválení Lisabonské smlouvy by ČR musela nalézt způsob vzájemné komunikace předsedající země a nově vzniklé funkce předsedy Rady EU – vzniknul by precedens spolupráce.³⁷ ČR by také zahájila implementaci Lisabonské smlouvy.

Švédské předsednictví se bude zabývat otázkou změny klimatu a ochrany životního prostředí, zaměstnanosti a růstu konkurenceschopnosti, bezpečnější a transparentnější Evropou, oblastí Baltského moře a vztahy s okolními zeměmi a otázkou EU jako globálního hráče ve vztahu ke svému rozšíření.³⁸ Takže o zajímavé okruhy otázek nebude nouze, každý z výše uvedených bodů bude hrát svou roli při dalším vývoji Evropské unie.

3.4 Témata, se kterými se EU bude v budoucnosti zabývat

3.4.1 Rozšíření o nové státy

Vlády členských států se dohodly, že umožní vyhlídku na členství v EU i zemím v jihovýchodní Evropě – Chorvatsku, Makedonii, Albánii, Bosně a Hercegovině, Černé Hoře, Srbsku včetně Kosova (spravovaného na základě rezoluce Rady bezpečnosti OSN č. 1244) a Turecku. Plnohodnotnými členy se mohou stát až po splnění nezbytných

³⁶ÚTVAR MÍSTOPŘEDSEDY VLÁDY PRO EVROPSKÉ ZÁLEŽITOSTI. *Prioritní oblasti předsednictví České Republiky v Radě Evropské unie v prvním pololetí roku 2009* [online]. Říjen 2007, cit. [2008-04-02]. Dostupné z: <<http://www.euroskop.cz/admin/gallery/36/f6903843685a7f4f8822d855618137b4.pdf>>.

³⁷EURACTIV. *Vondra se ve Štrasburku setkal se zástupci předsednického tria i s českými europoslanci* [online]. 16. 1. 2008, cit. [2008-04-02]. Dostupné z: <<http://www.euractiv.cz/ceske-predsednictvi/clanek/vondra-se-ve-strasburku-setkal-se-zastupci-predsednickeho-tria-i-s-ceskymi-europoslanci>>.

³⁸ČTK. *ČR i Švédsko chtějí v čele EU snížit byrokracii* [online]. 4. 3. 2008, cit. [2008-04-03]. Dostupné z: <http://www.financninoviny.cz/zpravodajstvi/index_view.php?id=300317>.

požadavků. Pouze postupné a opatrně řízené rozšiřování může být přínosem pro všechny zúčastněné státy.³⁹

V současnosti se za kandidátské země označují Chorvatsko, Makedonie a Turecko. Pod termínem potencionálně kandidátské státy se skrývají státy jako Albánie či Černá Hora, ve kterých EU vidí možnosti svého rozšíření v budoucnosti.

Lisabonská smlouva upravuje rozšíření EU v čl. 49 SEU. Oproti stávající legislativní úpravě se v podstatě nic nemění. Stále budou platit „Kodaňská kritéria“ schválena Evropskou radou v roce 1993 a „Obnovená shoda o rozšíření“ z roku 2006. V tomto článku Lisabonské smlouvy je také uvedeno, že přistupující stát má být „evropský stát“, ale zatím nebylo stanoveno, jak se tento pojem bude definovat, zda geograficky, hodnotově či dle jiného kritéria.

Novinkou, kterou už ale navrhovala Euroústava, je, že Rada musí informovat Evropský parlament a vnitrostátní parlamenty o přijaté žádosti o přistoupení k EU.

Chorvatsko

Chorvatsko zahájilo vstupní rozhovory v říjnu 2005 a do konce tohoto roku by mohly být ukončeny všechny technické rozhovory. Poslední odhady, kdy by se Chorvatsko mohlo stát oficiálním členem Evropské unie, se zaměřují na rok 2010.

Největší problémy s touto představou mělo Slovinsko, které vedlo s Chorvatskem hraniční spory. Šlo o tzv. ekologickou rybářskou zónu, která zabraňovala italským a slovinským rybářům lovit v tamních vodách. Chorvatsku nezbývalo nic jiného, než tuto zónu zrušit a umožnit rybářům vplout až k pobřežním vodám.⁴⁰

Makedonie

Makedonie podala žádost o vstup v roce 2005. V současnosti probíhají reformy, které jsou hodnoceny pozitivně, nicméně spousta práce má vláda v oblasti boje proti korupci a organizovanému zločinu, reformě policie a soudnictví.

³⁹ EVROPSKÁ SPOLEČENSTVÍ. *Politika rozšiřování* [online]. c1995-2008, cit. [2008-04-03]. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/enlargement/the-policy/index_cs.htm>.

⁴⁰ GREPLOVÁ, K. *Chorvatsko může do EU vstoupit už za dva roky* [online]. 13. 3. 2008, cit. [2008-04-08]. Dostupné z: <http://zahranicni.ihned.cz/c4-10149910-23266960-003000_d-chorvatsko-muze-do-eu-vstoupit-uz-za-dva-roky>.

Země, která by mohla mít problém se vstupem Makedonie do EU, je Řecko, které vede s bývalou Jugoslávskou republikou spor o názvu „Makedonie“. Stejný název totiž nese i historické území na severu Řecka. Atény se obávají, že mezinárodní uznání tohoto názvu bude znamenat automatický nárok Skopje i na sever Řecka.

Turecko

Z hlediska vzbuzování emocí je Turecko velmi úspěšně, protože to, jestli se má stát členem EU, je náplní mnoha debat a diskusí, při kterých je atmosféra přinejmenším napjatá. Turecko podalo oficiální žádost o vstup do EU již v roce 1987. Předtím se orientovalo spíše na USA. Evropská unie se nachází v tzv. „*rétorické pasti*“.⁴¹

Důvody pro odmítnutí vstupu Turecka ve své práci shrnul Ondřej Šlechta: „Turecko nepatří do EU už jen geograficky, nesdílí společné hodnoty, které jsou u ostatních přistupujících zemí brány jaksi automaticky (společné křesťanské základy, Evropa bez válek, evropská jednota) ... Je zde silný náboženský fanatismus. Turecko by se stalo hlavní základnou islamistických teroristů v Evropě ... Hranice Evropy by se posunuly až k Iráku ... Problematická integrace tureckých menšin ... Turecko by se stalo zátěží pro celoevropské hospodářství ... Značné porušování lidských práv, rovnosti mezi muži a ženami, týrání vězňů, diskriminace menšin, nedůstojné zacházení se ženami, (dle např. Amnesty International) ... Turecko neuznává Kypr.“⁴²

Pokud by EU v budoucnu vstup zamítla, Turecko by se s největší pravděpodobností orientovalo na Střední východ, kde by mělo zaručenou mocenskou převahu. Joschka Fischer, bývalý německý ministr zahraničí, uvedl: „Turecko je pro tento region (EU) klíčové. Pokud to nebudeme my, čeká s otevřenou náručí Rusko a Irán.“⁴³

V druhé polovině roku 2008 se předsednictví v Radě EU ujme Francie, takže lze očekávat ještě obtížnější vyjednávání, protože Francie se staví k tureckému členství velmi skepticky.

⁴¹ Evropská unie se snaží za pomoci příslibu budoucího členství ovlivnit vnitrostátní situaci kandidátských zemí, zejména politické reformy. V současnosti se o „*rétorické pasti*“ mluví v souvislosti s Ukrajinou, Gruzií a Běloruskem. Viz. <http://www.euroskop.cz/40665/119374/clanek/turecko/turecko-a-eu/>

⁴² ŠLECHTA, O. *Sedm důvodů proti vstupu Turecka do EU* [online]. 3. 3. 2007, cit. [2008-04-08]. Dostupné z: <http://www.eurabia.cz/Articles/794-sedm-duvodu-proti-vstupu-turecka-do-eu.aspx>.

⁴³ EURACTIV. *Schwanzenberg ve Vídni diskutoval o budoucnosti Evropy* [online]. 22. 1. 2008, cit. [2008-04-09]. Dostupné z: <http://www.euractiv.cz/budoucnost-eu/clanek/schwarzenberg-ve-vidni-diskutoval-o-budoucnosti-evropy>.

Andres Kasekamp z estonského Institutu pro zahraniční politiku řekl: „Rozšiřování je zatím nejúspěšnější zahraniční politikou Evropské unie a takzvaná *únava z rozšiřování*“⁴⁴ některých členských států je špatným argumentem pro zpomalení procesu.“

Německý poslanec EP Elmar Brok (EPP-ED) uvedl: „Problém únavy z rozšiřování není v základu záměrem zablokovat další rozšiřování, ale EU musí znát vlastní limity, pokud chce zůstat efektivní institucí.“

Kai Olaf Lang z Nadace Wissenschaft und Politik prohlásil: „EU by se měla v nejbližší době zaměřit na vlastní vnitřní soudržnost a ukončit vnitřní reformy předtím, než se rozhodne pro další rozšíření. Lisabonská smlouva nepřipravuje Unii pro budoucí rozšíření, je to opožděná odpověď na rozšíření z let 2004 a 2007.“⁴⁵

3.4.2 Kosovo

Kosovo vyhlásilo dne 17. února nezávislost na srbském Bělehradě, ale Srbsko nezávislost odmítá uznat a trvá na názoru, že Kosovo je stále srbskou provincií. Srbsko požaduje po Evropské unii vyjádření, že na Kosovo má nárok, a dokud ho nebude mít, tak nemůže pokračovat v dalších krocích vedoucích k jednání o přistoupení země do EU.

Održení Kosova je doprovázeno demonstracemi často končící jako násilné nepokoje (př. Bělehrad 22. 2. 2008).

Pro Srby, kteří chápou území Kosova jako kolébku svého jazyka a kultury z dob osmanské nadvlády, je ztráta dosavadní provincie velmi emotivní událostí.⁴⁶ Vývoj situace vedl k tomu, že v Srbsku kvůli Kosovu padla vláda a lidé půjdou v květnu t. r. k volbám.

Nezávislost Kosova zatím uznaly USA, Velká Británie, Německo, Itálie, Lucembursko, Dánsko, Estonsko a Polsko. Proti vyhlášení kosovské nezávislosti se stavějí například Kypr, Slovensko, Rumunsko, Řecko nebo Španělsko.

Bělehrad se brání i takovým způsobem, že chce státy, které nezávislost uznaly, zažalovat u Mezinárodního soudu v Haagu.

⁴⁴ „Nechut' dál rozšiřovat hranice EU. Nejvíce je patrná ve starých členských státech, jejichž obyvatelé mají často pocit, že nové členy živí, př. Německo.“

⁴⁵ EURACTIV. *Jaké jsou další perspektivy rozšíření EU?* [online]. 4. 4. 2008, cit. [2008-04-16]. Dostupné z: <<http://www.euractiv.cz/budoucnost-eu/clanek/jake-jsou-perspektivy-dalsiho-rozsireni-eu>>.

⁴⁶ EHL, M. *Bělehrad: Kosovo je srbské!* [online]. 22. 2. 2008, cit. [2008-04-09]. Dostupné z: <http://zahranicni.ihned.cz/c4-10149910-23021220-003000_d-belehrad-kosovo-je-srbske>.

Srbsko nyní stojí před velkou volbou – půjde směrem k Evropské unii a bude se chtít stát jednou jejím členem, nebo se ještě více sváže s Ruskem.

3.4.3 Vztahy s USA

Spojené státy a Evropa sdílejí mnoho společných hodnot, a proto jejich vzájemná spolupráce má mimořádné postavení ve světě. Obě mocnosti jsou hospodářsky propojené, jsou si obchodními partnery. Myšlenka vytvořit do roku 2015 volný trh mezi Evropou a USA⁴⁷, kde by bylo možné obchodovat bez současných omezení, asi nikoho nepřekvapí. Jak tento plán bude úspěšný, se uvidí časem. Spolupráce funguje i v oblasti mezinárodních konfliktů, hlavně v rámci Severoatlantické aliance.

Ovšem na druhé straně se jejich názory v mnoha oblastech diametrálně liší. Neshodnou se především na tom, jak postupovat v boji proti terorismu. Porušování lidských práv na americké vojenské základně Guantanamo na Kubě je EU trnem v oku. EU také odsuzuje odmítání USA snížit skleníkové plyny. Kjótský protokol bude platit pouze do roku 2012 a USA na dohodu o postupném snižování těchto plynů přistoupit nechce.

Vztahy EU a USA jsou na bilaterální úrovni pro hospodářskou spolupráci upraveny dle dokumentů, z nichž nejvýznamnější jsou: New Transatlantic Agenda a doprovodný EU-USA Společný akční plán z prosince roku 1995; Transatlantic Economic Partnership z května roku 1998 a Positive Economic Agenda z roku 2002. Tyto bilaterální dokumenty a jejich pozdější úpravy jsou zaměřeny jak na obecné otázky vzájemného obchodu, tak na vybranou sektorovou problematiku. Důležitým prvkem vztahů jsou každoroční summity EU – USA. Tyto summity navázaly na Transatlantickou deklaraci z listopadu 1990, která fakticky prvně formalizovala vztahy USA s Evropským společenstvím.⁴⁸

⁴⁷ EVROPSKÝ PARLAMENT. *Kam směřují transatlantické vztahy EU – USA?* [online]. 30. 4. 2007, cit. [2008-04-08]. Dostupné z: <http://www.europarl.europa.eu/news/public/story_page/030-6129-106-04-16-903-20070430STO06128-2007-16-04-2007/default_cs.htm>.

⁴⁸ MORAVEC, M. Hospodářské vztahy EU a USA prismaticem jednání v rámci WTO. In Konference *IIPS: Vzájemné vztahy EU a USA a zájmy České Republiky* [online]. 31. 10. 2005 – 2. 11. 2005, cit. [2008-04-16]. Dostupné z: <www.europlatform.cz/nazory/final_EU_USA_WTO.doc>.

3.4.4 Vztahy s Ruskem

Jaké budou, se bude rýsovat v blízké budoucnosti, neboť do čela Ruska se od května dostane nová osobnost – Dmitrij Medveděv. Bude tato nová éra znamenat pro EU a Rusko lepší vztahy? Těžko předvídat. Jisté je, že pro Rusko znamená EU významnou destinaci pro svůj vývoz a EU je na exportu ruské ropy a zemního plynu závislá. Získání Ruska na svou stranu by určitě EU pomohlo v řešení některých krizových otázek, jako je situace v Gruzii či jaderný program v Íránu. Mezi samotnými členskými státy neexistuje jednotný postoj vůči Rusku, např. Řecko či Německo prosazují vstřícný postoj k této mocnosti s úmyslem vytěžít co nejvíce ze společné hospodářské spolupráce, oproti tomu stojí Polsko nebo Pobaltské země, které nechovají k Rusku velké sympatie. Takže základním cílem Unie v budoucnosti zřejmě bude, vystupovat vůči Rusku jednotně, jako Evropská unie, ne každý stát samostatně. První příležitost EU dostane červnu tohoto roku, kdy proběhne summit Rusko – EU. Ale už na konci tohoto měsíce, 28. dubna 2008, bude zahájeno jednání EU a Ruska o nové dohodě o partnerství a spolupráci. Tyto dva celky mají upraveny společné vztahy smlouvou z 1. prosince 2007 na deset let, ale každý rok ji mohou upravovat.

Lisabonská smlouva zajišťuje jednotu Evropy ve vystupování vůči zbytku světa, což výrazně podpoří schopnost konkurovat velmocím, jako jsou USA, Rusko, Indie nebo Čína.

3.4.5 Prohlubování integrace

Prohlubování integrace metodou vytvoření „*dvourychlostní EU*“ bylo navrženo již v roce 1994 v Schäuble-Lamerově plánu a znamená, že některé členské státy budou pokračovat v integraci rychleji než ostatní. Nepřijetí Lisabonské smlouvy by mohlo podle některých scénářů nasměrovat Unii k realizaci tohoto plánu a k vytvoření „*evropského jádra*“, které by zřejmě bylo tvořeno Německem, Francií a státy Beneluxu, ke kterému by se později přidávaly ostatní členské země. Přitom nejvýhodnější pozici by mělo Německo společně s Francií, které by ze svého spojení nejvíce těžily, mohly by se zase stát motorem EU. Této vize se obávají hlavně malé státy a to z důvodu, že by mohly být odstrčeny na okraj dění v EU, ale také Polsko, které je odpůrcem německo-francouzského spojení. Za

dvourychlostní vývoj integrace bychom mohli označit např. projekt vytvoření schengenského prostoru.

V Lisabonské smlouvě je tento postup integrace popsán v čl. IV-20 - Posílená spolupráce. Je zde řečeno, že členské státy mohou mezi sebou navázat posílenou spolupráci, aby podpořily cíle Unie, chránily její zájmy a posilovaly její integraci. Navázání této spolupráce schvaluje jednomyslně Rada a s výjimkou posílené spolupráce v oblasti Společné zahraniční a bezpečnostní politiky je též nutný souhlas Evropského parlamentu. Minimální počet států musí být devět.⁴⁹

Posílená spolupráce není žádnou novinkou, byla upravena už v Amsterdamské smlouvě (potřeba většina členských států), ve Smlouvě z Nice byla upravena (alespoň 8 států pro vytvoření posílené spolupráce) a byla i navržena v Evropské ústavě (nejméně třetina členských států).

3.5 Kde bude EU v roce 2020?

„V roce 2020 budeme mít na světové scéně menší váhu ... Evropa je schopná nacházet společná řešení pouze po velikých šocích,“ Karel Schwarzenberg - český ministr zahraničních věcí.

„Evropa se vždy posunula dopředu až po negativních zkušenostech. Společná zahraniční politika byla odrazem toho, co se stalo na Balkáně. EU je potenciálně velká mocnost, ale realita je jinde. Stále nedokážeme překonat rozpory z 19. a začátku 20. století,“ Joschka Fischer - bývalý ministr zahraničí SRN.

„Evropa v případě, že v roce 2020 bude stále existovat, bude určitě fungovat lépe,“ George Sorose – americký finančník.

„EU představuje pro suverénní státy unikátní platformu – model, k němuž vzhlíží i v Asii. Nerozumí si však. Není schopná vytvářet kompromisy a uvažuje stále jako ve 20. století,“ Anne-Marie Slaughter - profesorka z Princetonu.⁵⁰

⁴⁹ PARLAMENTNÍ INSTITUT. *Lisabonská smlouva, co nového by měla přinést?* [online]. Leden 2008, [cit. 2008-03-20]. Dostupné z: <<http://www.euroskop.cz/admin/gallery/41/84df470b5ed559da264a8d46bfb0c70b.pdf>>.

⁵⁰ EURACTIV. *Schwarzenberg ve Vídni diskutoval o budoucnosti Evropy* [online]. 22. 1. 2008, cit. [2008-04-09]. Dostupné z: <<http://www.euractiv.cz/budoucnost-eu/clanek/schwarzenberg-ve-vidni-diskutoval-o-budoucnosti-evropy>>.

Evropská unie vytvořila tzv. **reflexní skupinu**, aby diskutovala nad budoucností EU v letech 2020 – 2030 a zmapovala její budoucí výzvy. Určitě se bude zajímat o energetickou bezpečnost, klimatické změny, migraci, světovou bezpečnost, boj s mezinárodním zločinem nebo o zlepšení komunikace s evropskými občany. Tato skupina byla ustanovena z podnětu francouzského prezidenta Sarkozyho a bude tvořena devíti významnými lidmi z členských států. V čele skupiny bude stát Felipe Gonzales (bývalý španělský prezident) a jeho zástupci budou Vaira Vike-Freibergová (bývalá lotyšská prezidentka) a Jorna Ollila (šéf představenstva společnosti Nokia). Tito tři pak navrhnou další členy. Spekuluje se o jménech jako Pat Cox (exprezident Evropského parlamentu) nebo Johann Cruyff (bývalý nizozemský fotbalista). Bylo dohodnuto, že skupina se nebude vyjadřovat k otázce rozšiřování EU, institucionálního uspořádání ani rozpočtu EU. Skupina by měla zahájit svou činnost na podzim 2008 a své závěry předložit v polovině roku 2010. Její výsledek práce bude mít doporučující charakter.

3.6 Shrnutí

Lisabonská smlouva je ve stádiu ratifikace členskými státy. Do této doby smlouvu ratifikovalo Maďarsko, Slovinsko, Malta, Rumunsko, Francie, Bulharsko, Polsko, Rakousko a Slovensko, Česká Republika bude rozhodovat o Lisabonské smlouvě zřejmě na podzim tohoto roku. Všechny státy kromě Irska, kde dle národní ústavy musí proběhnout referendum, budou smlouvu schvalovat parlamentní cestou. Takže budoucnost EU se bude odvíjet od výsledku schválení Lisabonské smlouvy. Jestliže smlouva bude schválena do konce tohoto roku, začne platit od roku 2009, za českého předsednictví, které bude muset zahájit implementaci smlouvy. Jestliže by smlouva chválena nebyla, Evropská unie by nadále fungovala na pravidlech uvedených ve Smlouvě z Nice.

V budoucnosti se EU bude nejspíše zabývat otázkami dalšího rozšíření, situací v Kosovu, vztahy s USA a s Ruskem a prohlubováním své vlastní integrace. Byla vytvořena tzv. reflexní skupina, která zmapuje výzvy EU v období let 2020 – 2030.

Závěr

Zásadní příčinou reformních snah v EU bylo to, že EU už neviděla sama sebe jako efektivní, hlavně v oblasti unijních institucí. Představa vytvořit něco, co by tento postoj změnilo, se stávala nutností. Tím něčím byla Ústava pro Evropu. Byl svolán Konvent, který znění ústavy navrhnul, následně byla slavnostně podepsána členskými státy a poté předložena k ratifikaci. Ústava byla schvalována napříč Evropou bez větších problémů, ale pak přišlo překvapení v podobě vyslovení „ne“ francouzskými a následně nizozemskými voliči v národních referendech v roce 2005. Ve Francii měly největší podíl na neúspěchu referenda argumenty a strategie odpůrců. Kampaň proti přijetí smlouvy byla ohromná. Převládaly obavy ze zhroucení francouzského sociálního systému, státu blahobytu, zvýšení nezaměstnanosti, sociální ochrany, systému veřejných služeb, z postupující globalizace, před ztrátou vlivu a oslabení pozice Francie v rozšířené EU, z imigrantů, z jiných náboženství, ale především z přistoupení Turecka do EU. Kdyby tehdejší francouzský prezident Chirac tušil tento výsledek, určitě by zvolil jinou metodu ratifikace, a to pohodlné schválení v parlamentu. Ale v době, kdy o referendu rozhodoval, měla euroústava podporu 60% obyvatel. V Nizozemsku odmítli voliči ústavu hlavně z důvodu nedostatku informací, z obav ztráty národní suverenity, rozšiřování Unie, zavedení eura, omezení vlivu malých zemí, potlačení tradičně liberální politiky povolující měkké drogy, sňatky osob stejného pohlaví či eutanazii, a také z odporu a nedůvěry v tehdejší vládu. Po neúspěch Euroústavy se nabízely EU tyto možnosti: odložení institucionální reformy a soustředění se na jiné oblasti; přidat k ústavě dodatky a zkusit ji schválit znovu; implementovat pouze ty části smlouvy, se kterými by souhlasily všechny státy, nebo vytvořit úplně novou smlouvu. Vize vytvoření nové smlouvy společně s jednáním, která ustanovení zamítnuté smlouvy by byly ponechány, se nakonec projevila jako nejreálnější a nejvhodnější, a tento scénář se také odehrál. Došlo k vypracování textu nové smlouvy a následně k jeho podpisu.

Co tedy nová smlouva přináší? Lisabonská smlouva je založena na novelizaci stávajících smluv, takže neruší původní smlouvy, tak jak to měla v úmyslu zamítnutá ústava. V textu smlouvy se vůbec nepoužívá slovo ústava a jsou vynechány i symboly Evropské unie - vlajka, hymna, heslo, euro a Den Evropy. Důvodem byl nátlak některých států, že symboly budí představu o vytvoření Evropského státu. Nejvýznamější změny spatřuji v tom, že EU získá právní subjektivitu, zruší se pilířová struktura, sníží se počet

poslanců v Evropském parlamentu, sníží se počet eurokomisařů v Evropské komisi na osmnáct, Evropská rada a Evropská centrální banka budou zařazeny mezi orgány EU, vzniknou nové funkce - Vysoký představitel Unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku a Předseda evropské rady, nová kritéria pro volbu kvalifikovanou většinou a začlenění více oblastí do systému této volby, možnost vystoupení z EU, posílení role národních parlamentů v souladu se zásadou subsidiarity či zavedení lidové iniciativy. Součástí textu smlouvy není Listina základních práv, ale smlouva se na ni odkazuje jako na právně závaznou, neboť byla slavnostně vyhlášena v Evropském parlamentu 12. prosince 2007.

K datu 16. dubna 2008 smlouvu ratifikovaly státy: Maďarsko, Slovinsko, Malta, Rumunsko, Francie, Bulharsko, Polsko, Rakousko a Slovensko. Tak jako u každého velkého rozhodnutí, tak i v případě ratifikace Lisabonské smlouvy, jsou národní parlamentní debaty plné emocí, příkladem může být Polsko či Slovensko. Ovšem nejzajímavější období dosavadního života Lisabonské smlouvy teprve nastane, a to v červnu, kdy bude uspořádáno irské referendum. Irsko je totiž jedinou zemí, která má schválení smlouvy formou referenda dáno ústavou. V Irsku se rozběhla veliká mediální kampaň jak na podporu Lisabonské smlouvy, tak na její odmítnutí. Uvidíme, jak tyto kampaně na irské občany zapůsobí. Ostatní státy budou smlouvu ratifikovat ve svých parlamentech. Přijetí Reformní smlouvy by mělo velký dopad hlavně na Českou Republiku, protože je to právě ona, která předsedá Radě EU v první polovině roku 2009, kdy má Reformní smlouva vstoupit v platnost, a byla by to ona, která by zahájila implementaci smlouvy, a musela by nalézt způsob vzájemné komunikace předsedající země a nově vzniklé funkce předsedy Rady EU. Vzniknul by precedens spolupráce.

Kdyby smlouva přijata nebyla, EU by fungovala na pravidlech uvedených ve Smlouvě z Nice, tak jako je tomu doposud. Situace neuvedení v platnost Lisabonskou smlouvu by mohla vzniknout tak, že by smlouva neprošla některým z národních parlamentů, spekulovat by se dalo o Velké Británii, poněvadž britský parlament není smlouvě příliš nakloněn, taktéž schvalování v Belgii bude určitě napínavé, protože smlouva musí projít hned několika regionálními parlamenty a pak národním parlamentem, nebo v již zmiňovaném irském referendu. **Z mého pohledu nepřijetí smlouvy bude pro EU závažné v tom smyslu**

A jaká bude budoucnost EU? Velice těžká otázka. Kam a jakým směrem se bude ubírat, je těžko definovatelné, ale já si myslím, že v budoucnu se bude EU zabývat dalším

rozšiřováním, z kandidátských zemí má své místo v EU téměř jisté Chorvatsko, pokud vyřeší své spory s Řeckem a dokončí reformy, tak i Makedonie, avšak otazník visí nad Tureckem. Debata nad tímto tématem by zřejmě nebrala konce, neboť otázka Turecka je plná protikladů. EU se bude pravděpodobně zamýšlet nad svými vztahy s USA a s Ruskem, zvláště když u obou mocností dojde k nástupu nových představitelů. A v neposlední řadě se bude EU zřejmě zabývat prohlubováním své vlastní integrace.

Použité zdroje

a) Knihy

BUREŠ, J., et al. *Argumentář ke Smlouvě o Ústavě pro Evropu*. 1. vyd. Praha: Úřad vlády České Republiky, 2005. 92 s. ISBN 80-86743-86-2

COUGHLAN, A. Co by změnila evropská ústava? In *Krach Evropské ústavy. Texty ze semináře „What would the European Constitution change?“*. Marek Loužek ed. 1. vyd. Praha: CEP – Centrum pro ekonomiku a politiku, 2005. 102 s. ISBN 80-86547-45-0

KOMÁREK, M. *Unie jaká je, aneb proč se Francouzi bojí polských instalatérů*. 1. vyd. ANO pro Evropu, 2005. 63 s.

MRAVINAČ, M., KLÍMA, M. *Ústavní smlouva a reformy Evropské unie*. 1. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s. r. o., 2007. 111 s. ISBN 978-80-7380-027-7

NOLČ, J. a kolektiv. *Evropská ústava s úvodním komentářem*. 1. vyd. Brno: CP Books, a. s., 2005. 323 s. ISBN 80-251-0593-8.

TÝČ, V. *Základy práva Evropské unie pro ekonomy*. 4. vyd. Praha: Linde Praha, 2004. 306 s. ISBN 80-7261-478-1

b) Internetové zdroje

BBC. *Britové a evropská ústava* [online]. 26. 3. 2004. [cit. 2008-03-15]. Dostupné z: <http://www.bbc.co.uk/czech/specials/1811_ukeuconst/>.

BBC. *V Nizozemsku se rozhoduje o ratifikaci Euroústavy* [online]. 10. 6. 2005. [cit. 2008-03-10]. Dostupné z: <http://www.bbc.co.uk/czech/worldnews/story/2005/06/050601_dutch_referendum_1900.shtml>.

BLÁHA, M. *Nová smlouva EU nebude mít ústavní charakter* [online]. 20. 6. 2007, [cit. 2008-03-21]. Dostupné z: <<http://www.euroskop.cz/21445010/clanek-zpravodajstvi/nova-smlouva-eu-nebude-mit-ustavni-charakter/>>.

ČTK. *ČR i Švédsko chtějí v čele EU snížit byrokracii* [online]. 4. 3. 2008, cit. [2008-04-03]. Dostupné z: <http://www.financninoviny.cz/zpravodajstvi/index_view.php?id=300317>.

ČTK. *Irské referendum k nové smlouvě EU bude asi 12. června* [online]. 3. 4. 2008, [cit. 2008-03-30]. Dostupné z: <http://www.ceskenoviny.cz/prilohy/eu/index_view.php?id=305531>.

ČTK. *Krasniqi: Kosovo vyhlásí nezávislost v únoru* [online]. 22. 1. 2008, [cit. 2008-04-08]. Dostupné z: <http://zahranicni.ihned.cz/c4-10137510-22811070-003000_d-krasniqi-kosovo-vyhlasí-nezavislost-v-unoru>.

ČTK. *Parlamentní strany rozděluje pohled na míru zásahů do euroústavy* [online]. 9. 2. 2007. [cit. 2008-02-15]. Dostupné z: <http://www.senat.cz/eu_pozice_cr/elektronicka_media.php?ke_dni=y&O=6>.

ČTK. *Vstup Makedonie do NATO na vážkách, Srbsko chce stále do EU* [online]. 39. 3. 2008, cit. [2008-04-08]. Dostupné z: <http://www.ceskenoviny.cz/svet/index_view.php?id=304697>.

EHL, M. *Bělehrad: Kosovo je srbské!* [online]. 22. 2. 2008, cit. [2008-04-09]. Dostupné z: <http://zahranicni.ihned.cz/c4-10149910-23021220-003000_d-belehrad-kosovo-je-srbske>.

EURACTIV. *Podpis charty základních práv v EP provázely protesty* [online]. 13. 12. 2007. [cit. 2008-03-22]. Dostupné z: <<http://www.euractiv.cz/evropsky-parlament/clanek/podpis-charty-zakladnich-prav-v-ep-provazely-protesty>>.

EURACTIV. *Bulharsko ratifikovalo Lisabonskou smlouvu* [online]. 25. 3. 2008, [cit. 2008-03-24]. Dostupné z: <<http://www.euractiv.cz/budoucnost-eu/clanek/bulharsko-ratifikovalo-lisabonskou-smlouvu>>.

EURACTIV. *EU je připravena zahájit partnerské rozhovory s Ruskem* [online]. 1. 4. 2008, [cit. 2008-04-16]. Dostupné z: <<http://www.euractiv.cz/budoucnost-eu/clanek/eu-je-pripravena-zahajit-partnerske-rozhovory-s-ruskem>>.

EURACTIV. *Evropská ústavní smlouva* [online]. c2004 - 2008, [cit. 2008-03-21]. Dostupné z: <<http://www.euractiv.cz/budoucnost-eu/link-dossier/evropsk-stavn-smlouva>>.

EURACTIV. *Francouzi rozhodli* [online]. 1. 6. 2005. [cit. 2008-02-20]. Dostupné z: <<http://www.euractiv.cz/print-version/clanek/francouzi-rozhodli>>.

EURACTIV. *Irové jsou vůči Lisabonské smlouvě zdrženliví* [online]. 28. 1. 2008, cit. [2008-04-03]. Dostupné z: <<http://www.euractiv.cz/budoucnost-eu/clanek/irove-jsou-vuci-lisabonske-smlouve-zdrzenlivi>>.

EURACTIV. *Jaké jsou další perspektivy rozšíření EU?* [online]. 4. 4. 2008, cit. [2008-04-16]. Dostupné z: <<http://www.euractiv.cz/budoucnost-eu/clanek/jake-jsou-perspektivy-dalsiho-rozsireni-eu>>.

EURACTIV. *Krátký summit položil základy reflexní skupiny* [online]. 17. 12. 2007, [cit. 2008-04-16]. Dostupné z: <<http://www.euractiv.cz/budoucnost-eu/clanek/kratky-summit-polozil-zaklady-reflexni-skupiny-a-rozhodl-o-misi-v-kosovu>>.

EURACTIV. *Lisabonskou smlouvu projednávají poslanci* [online]. 20. 3. 2008, [cit. 2008-03-24]. Dostupné z: <<http://www.euractiv.cz/budoucnost-eu/clanek/lisabonskou-smlouvu-projednavaji-poslanci>>.

EURACTIV. *Ratifikace Lisabonské smlouvy jde v Polsku do finále, ČR udělala první krok* [online]. 2. 4. 2008, [cit. 2008-03-29]. Dostupné z: <<http://www.euractiv.cz/budoucnost-eu/clanek/ratifikace-lisabonske-smlouvy-jde-v-polsku-do-finale-cr-udelala-prvni-krok>>.

EURACTIV. *Reforma institucí schválena, obsazení nových funkcí v EU na pořadu dne* [online]. 22. 10. 2007, [cit. 2008-03-21]. Dostupné z: <<http://www.euractiv.cz/budoucnost-eu/clanek/reforma-instituci-schvalena-obsazeni-novych-funkci-v-eu-na-poradu-dne>>.

EURACTIV. *Reformní smlouva čeká na souhlas vrcholných představitelů EU* [online]. 8. 10. 2007, [cit. 2008-03-13]. Dostupné z: <<http://www.euractiv.cz/budoucnost-eu/clanek/reformni-smlouva-ceka-na-souhlas-vrcholnych-predstavitelu-eu>>.

EURACTIV. *Schwarzenberg ve Vídni diskutoval o budoucnosti Evropy* [online]. 22. 1. 2008, cit. [2008-04-09]. Dostupné z: <<http://www.euractiv.cz/budoucnost-eu/clanek/schwarzenberg-ve-vidni-diskutoval-o-budoucnosti-evropy>>.

EURACTIV. *Slovinsko a Malta ratifikovaly Lisabonskou smlouvu, na Slovensku vláda bojuje s opozicí* [online]. 30. 1. 2008, [cit. 2008-03-24]. Dostupné z: <<http://www.euractiv.cz/budoucnost-eu/clanek/slovinsko-a-malta-ratifikovaly-lisabonskou-smlouvu-na-slovensku-vlada-bojuje-s-opozici>>.

EURACTIV. *Slovinsko zveřejnilo priority svého předsednictví* [online]. 29. 11. 2007, [cit. 2008-03-22]. Dostupné z: <<http://www.euractiv.cz/budoucnost-eu/clanek/slovinsko-zverejnilo-priority-sveho-predsednictvi>>.

EURACTIV. *Slovinský ministr pro evropské záležitosti: Předsednictví se zaměří na západní Balkán* [online]. 17. 12. 2007, [cit. 2008-03-22]. Dostupné z: <<http://www.euractiv.cz/budoucnost-eu/clanek/slovinsky-ministr-pro-evropske-zalezitosti-predsednictvi-se-zameri-na-zapadni-balkan>>.

EURACTIV. *Summit vytvořil mandát pro evropskou „Smlouvu o reformě“* [online]. 25. 6. 2007, [cit. 2008-02-20]. Dostupné z: <<http://www.euractiv.cz/budoucnost-eu/clanek/summit-vytvoril-mandat-pro-evropskou-smlouvu-o-reforme>>.

EURACTIV. *V Británii začala ratifikace Lisabonské smlouvy* [online]. 23. 1. 2008, [cit. 2008-03-23]. Dostupné z: <<http://www.euractiv.cz/budoucnost-eu/clanek/v-britanii-zacala-ratifikace-lisabonske-smlouvy>>.

EURACTIV. *Vondra se ve Štrasburku setkal se zástupci předsednického tria i s českými europoslanci* [online]. 16. 1. 2008, cit. [2008-04-02]. Dostupné z: <<http://www.euractiv.cz/ceske-predsednictvi/clanek/vondra-se-ve-strasburku-setkal-se-zastupci-predsednickeho-tria-i-s-ceskymi-europoslanci>>.

EUROPA PRESS RELEASES. *Komise vítá podpis Lisabonské smlouvy a vyzývá k její rychlé ratifikaci* [online]. 13. 12. 2007. [cit. 2008-03-19]. Dostupné z: <<http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=IP/07/1922&format=HTML&aged=1&language=CS&guiLanguage=en>>.

EUROPA PRESS RELEASES. *Listina základních práv: předsedové Evropské komise, Parlamentu a Rady ve Štrasburku podepsali a slavnostně vyhlásili Listinu základních práv* [online]. 12. 12. 2007, [cit. 2008-03-13]. Dostupné z: <<http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=IP/07/1916&format=HTML&aged=0&language=CS&guiLanguage=en>>.

EUROSKOP. *Evropská ústava stručně* [online]. 13. 10. 2003, [cit. 2008-27-02]. Dostupné z: <http://www.euroskop.cz/admin/gallery/30/319406bf7001809707ee115cfa14cf63.pdf>>.

EUROSKOP. *Evropští politici letěli připojit podpis až do Lisabonu* [online]. 14. 12. 2007. [cit. 2008-03-19]. Dostupné z: <<http://www.euroskop.cz/22616870/0/clanek-zpravodajstvi/evropsti-politici-leteli-pripojit-podpis-az-do-lisabonu/>>.

EUROSKOP. *Lisabonská smlouva* [online]. c2006 - 2007. [cit. 2008-02-15]. Dostupné z: <<http://www.euroskop.cz/41912/120603/clanek/lisabonska-smlouva/obnoveni-jednani-o-reforme-eu-a-navrh-nove-smlouvy/>>.

EUROSKOP. *Makedonie a EU* [online]. c2006 - 2007, cit. [2008-04-08]. Dostupné z: <<http://www.euroskop.cz/47648/120382/clanek/makedonie/makedonie-a-eu/>>.

EUROSKOP. *Prohlášení u příležitosti 50. Výročí podpisu Římských smluv* [online]. 25. 3. 2007, [cit. 2008-02-09]. Dostupné z: <<http://www.euroskop.cz/admin/gallery/35/bd57c0e789f9c02e557d8fed1dc937f3.pdf>>.

EUROSKOP. *Rozšíření Evropské unie* [online]. c2006 - 2007, [cit. 2008-04-08]. Dostupné z: <<http://www.euroskop.cz/47698/clanek/rozsireni-evropske-unie/>>.

EUROSKOP. *Rozšiřování Unie nebylo důvodem odmítnutí ústavy* [online]. 22. 7. 2005. [cit. 2008-02-20]. Dostupné z: <<http://www.euroskop.cz/16410780/clanek-zpravodajstvi/rozsirovani-unie-nebylo-duvodem-odmitnuti-ustavy/>>.

EUROSKOP. *Smlouva o ústavě pro Evropu* [online]. c2006 - 2007. [cit. 2008-02-25]. Dostupné z: <<http://www.euroskop.cz/58071/clanek/smlouva-o-ustave-pro-evropu/>>.

EVROPSKÁ SPOLEČENSTVÍ. *Politika rozšiřování* [online]. c1995-2008, cit. [2008-04-03]. Dostupné z: <http://ec.europa.eu/enlargement/the-policy/index_cs.htm>.

EVROPSKÝ PARLAMENT. *Kam směřují transatlantické vztahy EU – USA?* [online]. 30. 4. 2007, cit. [2008-04-08]. Dostupné z: <http://www.europarl.europa.eu/news/public/story_page/030-6129-106-04-16-903-20070430STO06128-2007-16-04-2007/default_cs.htm>.

GREPLOVÁ, K. *Chorvatsko může do EU vstoupit už za dva roky* [online]. 13. 3. 2008, cit. [2008-04-08]. Dostupné z: <http://zahranicni.ihned.cz/c4-10149910-23266960-003000_d-chorvatsko-muze-do-eu-vstoupit-uz-za-dva-roky>.

HONZÁK, R. *Merkelová: Unie bez ústavy zemře* [online]. 18. 1. 2007, [cit. 2008-03-02]. Dostupné z: <<http://www.euroskop.cz/20207720/clanek-zpravodajstvi/merkelova-unie-bez-ustavy-selze/>>.

IDNES.CZ, ČTK, THA. *Češi jsou skeptici, říkají ne euru i ústavě* [online]. 24. 3. 2007, [cit. 2008-03-04]. Dostupné z: <http://zpravy.idnes.cz/pruzkum-cesi-jsou-skeptici-rikaji-ne-euru-i-ustave-fw7-/zahranicni.asp?c=A070324_162117_zahranicni_tha>.

IDNES.CZ. *Euroústava je zapomenuta, politici podepsali Lisabonskou smlouvu* [online]. 13. 12. 2007, [cit. 2008-03-29]. Dostupné z: <http://zpravy.idnes.cz/euroustava-je-zapomenuta-politici-podepsali-lisabonskou-smlouvu-10z-/zahranicni.asp?c=A071213_133825_zahranicni_tha>.

JEDLIČKA, J. *Ohrozí Lisabonská smlouva nezávislost ECB?* [online]. 21. 3. 2008. [cit. 2008-03-20]. Dostupné z: <<http://www.euroskop.cz/23439680/clanek-zpravodajstvi/ohrozi-lisabonska-smlouva-nezavislost-ecb-/>>.

KOVÁŘ, A. *Iry čeká další mediální masáž* [online]. 22. 2. 2008, cit. [2008-04-10]. Dostupné z: <http://cz.altermedia.info/ze-zahranici/iry-eeka-dalsi-medialni-masaz_3914.html>.

KULHÁNEK, J. *Evropská unie a Rusko. Sňatek z rozumu?* [online]. prosinec 2007, cit. [2008-04-10]. Dostupné z: <http://www.amo.cz/publikacefiles/eu_rusko_amo_research_paper_22_2007.pdf>.

LAUGHLAND, J. *EU je urážkou demokracie a měla by být rozpuštěná* [online]. 30. 1. 2008, cit. [2008-04-15]. Dostupné z: <<http://www.euportal.cz/Articles/2256-eu-je-urazkou-demokracie-a-mala-by-byt-rozpustena.aspx>>.

LIBERTAS. *Libertas launches National Advertising Campaign* [online]. 25. 3. 2008, cit. [2008-04-10]. Dostupné z: <<http://www.libertas.org/content/view/253/1/>>.

MARTYNÁKOVÁ, Z. *Berlínská deklarace. Komparace textu a okolnosti jejího přijetí* [online]. Květen 2007. [cit. 2008-02-09]. Dostupné z: <http://www.amo.cz/publikacefiles/berlinska_deklarace_amo.pdf>.

MATÚŠŮ, M., et al. *Nizozemci odmítli Euroústavu* [online]. 2. 6. 2005. [cit. 2008-02-21]. Dostupné z: <http://www.rozhlas.cz/izurnal/zahranici/_zprava/172825>.

MORAVEC, M. Hospodářské vztahy EU a USA prismatem jednání v rámci WTO. In *Konference IIPS: Vzájemné vztahy EU a USA a zájmy České Republiky* [online]. 31. 10. 2005 – 2. 11. 2005, cit. [2008-04-16]. Dostupné z: <www.europplatform.cz/nazory/final_EU_USA_WTO.doc>.

NĚMECKÉ VELVYSLANECTVÍ PRAHA. Ústavní *smlouva – Konvent o budoucnosti EU – mezivládní konference* [online]. 30. 10. 2004. [cit. 2008-03-15]. Dostupné z: <http://www.deutsche-botschaft.cz/en/HOME/eu_konvent_cz.htm>.

NOSÁLKOVÁ, T. *Evropští politici letěli připojit podpis až do Bruselu* [online]. 14. 12. 2007, cit. [2008-03-29]. Dostupné z: <<http://www.euroskop.cz/22616870/0/clanek-zpravodajstvi/evropsti-politici-leteli-pripojiti-podpis-az-do-lisabonu/>>.

PARLAMENTNÍ INSTITUT. *Lisabonská smlouva, co nového by měla přinést?* [online]. Leden 2008, [cit. 2008-03-15]. Dostupné z: <<http://www.euroskop.cz/admin/gallery/41/84df470b5ed559da264a8d46bfb0c70b.pdf>>.

PRÁŠIL, J. *Německá hrozba jádrem* [online]. 21. 6. 2007, cit. [2008-04-08]. Dostupné z: <<http://zahranicni.ihned.cz/c1-21451050-jan-prasil-nemecka-hrozba-jadrem>>.

PRÁVO. *President EU není, už se mu ale chystá královské zázemí* [online]. 12. 4. 2007, [cit. 2008-04-12]. Dostupné z: <<http://www.novinky.cz/clanek/137468-prezident-eu-neni-uz-se-mu-ale-chysta-kralovske-zazemi.html>>.

SEKCE PRO PŘEDSEDNICTVÍ ÚŘADU VLÁDY. České předsednictví EU 2009. *Otázky a odpovědi* [online]. 2008, [cit. 2008-03-31]. Dostupné z: <http://www.vlada.cz/assets/cs/eu/aktuality/_esk_p_edsednictv_EU_2009.pdf>.

STANĚK, M. *Evropský parlament vyhlásí chartu základních práv* [online]. 11. 12. 2007, [cit. 2008-03-21]. Dostupné z: <<http://milos.kavicky.txt.cz/clanky/11963/evropsky-parlament-vy/>>.

ŠLECHTA, O. *Sedm důvodů proti vstupu Turecka do EU* [online]. 3. 3. 2007, cit. [2008-04-08]. Dostupné z: <<http://www.eurabia.cz/Articles/794-sedm-duvodu-proti-vstupu-turecka-do-eu.aspx>>.

ÚŘAD VLÁDY ČESKÉ REPUBLIKY a KANCELÁŘ POSLANECKÉ SNĚMOVNY PARLAMENTU ČESKÉ REPUBLIKY. *Lisabonská smlouva. Konsolidovaný text Smlouvy o Evropské unii a Smlouvy o fungování Evropské unie ve znění Lisabonské smlouvy* [online]. 20. 3. 2008, [cit. 2008-03-20]. Dostupné z: <<http://www.euroskop.cz/admin/gallery/43/ca9846a5b00368267743061a7c27118b.pdf>>.

ÚTVAR MÍSTOPŘEDSEDY VLÁDY PRO EVROPSKÉ ZÁLEŽITOSTI. *Prioritní oblasti předsednictví České Republiky v Radě Evropské unie v prvním pololetí roku 2009* [online]. Říjen 2007, cit. [2008-04-02]. Dostupné z: <<http://www.euroskop.cz/admin/gallery/36/f6903843685a7f4f8822d855618137b4.pdf>>.

VAŠÁK, D. *Rozhovor s Danielem Thymem: Evropská ústavní smlouva umožní lepší a transparentnější rozhodování na evropské úrovni* [online]. 10. 6. 2004. [cit. 2008-03-10]. Dostupné z: <<http://www.integrace.cz/integrace/clanek.asp?id=830>>.

VLÁDA ČESKÉ REPUBLIKY. *Smlouva o ústavě pro Evropu* [online]. c2006 – 2007, [cit. 2008-25-02]. Dostupné z: <<http://www.euroskop.cz/58071/121327/clanek/smlouva-o-ustave-pro-evropu/smlouva-o-ustave-pro-evropu/>>.

VONDRA, A. *Evropská unie* [online]. 19. 3. 2008, [cit. 2008-03-30]. Dostupné z: <<http://www.vlada.cz/scripts/detail.php?id=33038>>.

VOSEČEK, V. *Srbský premiér je proti EU, důvodem je Kosovo* [online]. 4. 3. 2008, [cit. 2008-04-08]. Dostupné z: <http://zahranicni.ihned.cz/c4-10149910-23100860-003000_d-srbsky-premier-je-proti-eu-duvodem-je-kosovo>.

Seznam zkratek

atd. – a tak dále

ČR – Česká Republika

ECB – Evropská centrální banka

EP – Evropský parlament

EU – Evropská unie

např. – například

OSN – Organizace spojených národů

SES – Smlouvu o založení Evropského společenství

SEU – Smlouvu o Evropské unii

SFEU – Smlouva o fungování Evropské unie

SRN – Spolková Republika Německo

SÚ – Smlouvě o Ústavě pro Evropu

SZBP – Společná zahraniční a bezpečnostní politika

tzv. – takzvaný

USA – Spojené státy americké

Prohlášení o využití výsledků bakalářské práce

Prohlašuji, že

- byla jsem seznámena s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. – autorský zákon, zejména § 35 – užití díla v rámci občanských a náboženských obřadů, v rámci školních představení a užití díla školního a § 60 – školní dílo,
- beru na vědomí, že Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava (dále jen VŠB-TUO) má právo nevýdělečně ke své vnitřní potřebě bakalářskou práci užít (§ 35 odst. 3),
- souhlasím s tím, že jeden výtisk bakalářské práce bude uložen v Ústřední knihovně VŠB-TUO k prezenčnímu nahlédnutí a jeden výtisk bude uložen u vedoucího bakalářské práce. Souhlasím s tím, že údaje o bakalářské práci, obsažené v Záznamu o závěrečné práci, umístěném v příloze mé bakalářské práce, budou zveřejněny v informačním systému VŠB-TUO,
- bylo sjednáno, že s VŠB-TUO, v případě zájmu z její strany, uzavřu licenční smlouvu s oprávněním užít dílo v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona,
- bylo sjednáno, že užít své dílo – bakalářskou práci nebo poskytnout licenci k jejímu využití mohu jen se souhlasem VŠB-TUO, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly VŠB-TUO na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše).

V Ostravě dne 24. 4. 2008

.....
jméno a příjmení studenta

Adresa trvalého pobytu studenta:

Pravoslavná 565, Štěpánov 783 13

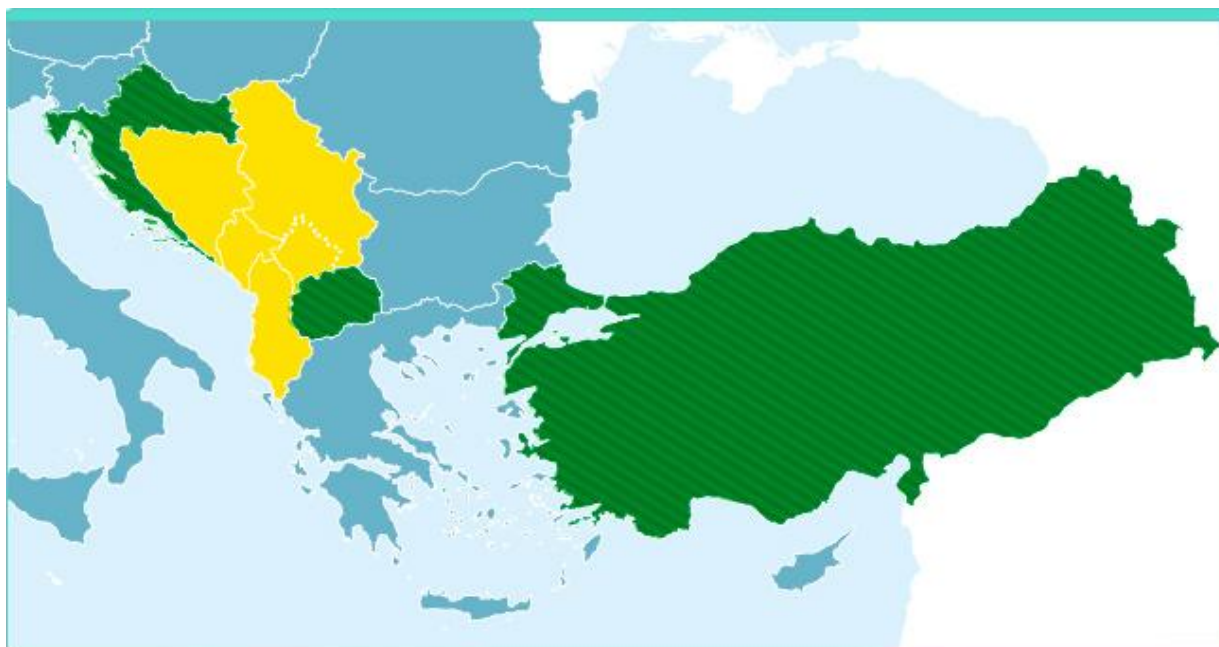
Seznam příloh

Příloha 1. Mapa kandidátských a potenciálně kandidátských zemí EU

Příloha 2. Mapa stavu ratifikace Lisabonské smlouvy k 16. dubnu 2008

Přílohy

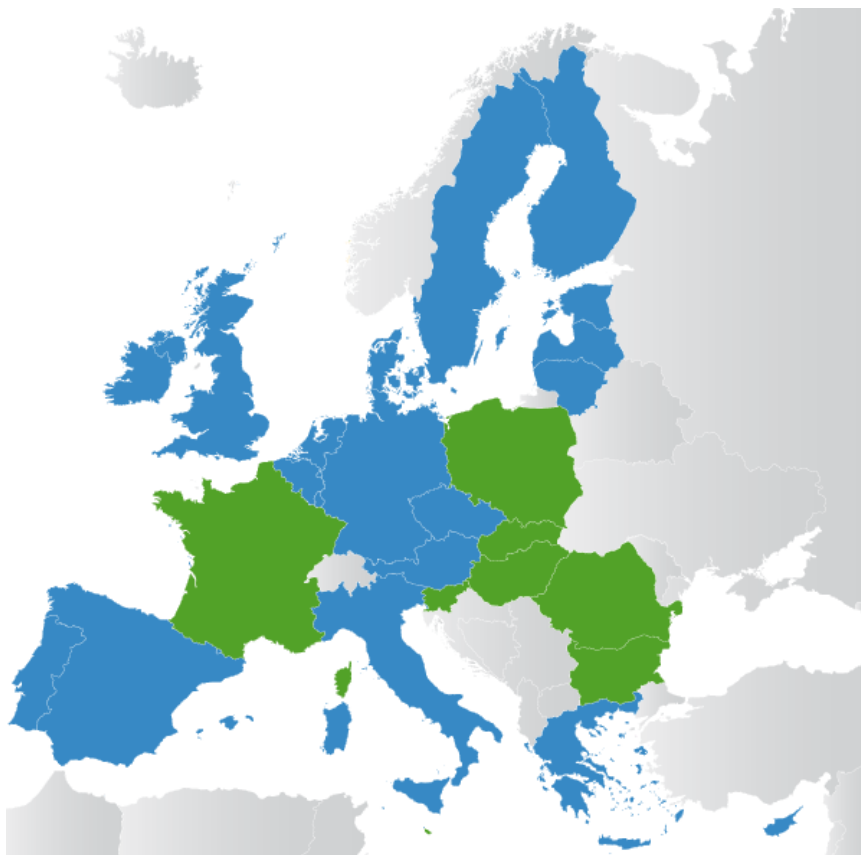
1. Mapa kandidátských a potenciálně kandidátských zemí EU

Zdroj: EVROPSKÁ SPOLEČENSTVÍ. *Rozšíření* [online]. c1995 - 2008, [cit. 2008-04-16]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/enlargement/countries/index_cs.htm.

Kandidátské země **Potenciálně kandidátské země**

2. Mapa stavu ratifikace Lisabonské smlouvy k 16. dubnu 2008

Zdroj: EVROPSKÁ SPOLEČENSTVÍ. *Lisabonská smlouva ve vaši zemi* [online]. c1995 - 2008, [cit. 2008-04-16].
Dostupné z: <http://europa.eu/lisbon_treaty/countries/index_cs.htm>.

Země, kde byla smlouva schválena

Země, kde ratifikace stále probíhá